

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

KOMISJONI RAKENDUSOTSUS,

19. märts 2014,

programmi LIFE mitmeaastase tööprogrammi vastuvõtmise kohta ajavahemikuks 2014–2017**(EMPs kohaldatav tekst)**

(2014/203/EL)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1293/2013, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 614/2007, ⁽¹⁾ eelkõige selle artikli 24 lõiget 1,

ning arvestades järgmist:

- (1) Programmi LIFE rakendamise tagamiseks on vaja võtta vastu mitmeaastane tööprogramm ajavahemikuks 2014–2017.
- (2) Programmi LIFE kahe allprogrammi rakendamise raamistiku kehtestamiseks tuleks ajavahemikku 2014–2017 puudutavas mitmeaastases tööprogrammis täpsustada rahaliste vahendite suunav jaotus prioriteetsete valdkondade ning eri rahastamisliikide vahel, projektide teemad, millega rakendatakse määruse (EL) nr 1293/2013 III lisas sätestatud valdkondlikke prioriteete, projektide valikumenetluse tehnilised meetodid, valimise ja toetuse määramise kriteeriumid ning taotlusvoorude suunavad ajakavad.
- (3) Selleks et hõlbustada programmi tulemuste ja mõju hindamist, peaks ajavahemiku 2014–2017 mitmeaastane tööprogramm sisaldama ka iga prioriteetse valdkonna ja projektitüübi kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid tulemusi, näitajaid ja eesmärgi kooskõlas tulemusnäitajate ja iga asjaomase prioriteetse valdkonna konkreetsete eesmärkidega. Komisjon määrab kooskõlas määruse (EL) nr 1293/2013 artikli 17 lõikega 4 eelhindamise põhjal kindlaks kaks innovaatilist rahastamisvahendit, mis sobivad projektide rahastamiseks.
- (4) Kõnealuseid rahastamisvahendeid tuleks katsetada kogu mitmeaastase tööprogrammi jooksul, et tõendada nende märkimisväärset potentsiaali võimendada investoritepoolset rahastamist bioloogilise mitmekesisuse ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise valdkonnas. Sellega kõrvaldataks praegused finantstakistused projektide rakendamisel nendes valdkondades.
- (5) Võttes arvesse positiivseid kogemusi muude Euroopa Investeeringispanga (EIP) hallatavate rahastamisvahenditega, ning EIP geograafilist haaret, mis võimaldab jõuda võimalike kasusaajateni kogu liidus, tuleks programmi LIFE kaudu rahastatava looduskapitali rahastamisvahendi ning energiatõhususe erasektori poolset rahastamist käsitleva rahastamisvahendi rakendamine usaldada kõnealuse asutuse hoolde.
- (6) Mitmeaastase tööprogrammi tulemusliku rakendamise tagamiseks ning kuna määrust (EL) nr 1293/2013 kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2014, tuleks käesolevat otsust kohaldada alates selle vastuvõtmise kuupäevast.
- (7) Käesoleva otsusega ettenähtud meetmed on kooskõlas määruse (EL) nr 1293/2013 artikli 30 alusel loodud keskkonna- ja kliimameetmete programmi LIFE komitee arvamusega,

⁽¹⁾ ELT L 347, 20.12.2013, lk 185.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Mitmeaastane tööprogramm

Võetakse vastu programmi LIFE mitmeaastane tööprogramm ajavahemikuks 2014–2017, mis on sätestatud lisas.

Artikkel 2

Liidu panus mitmeaastasessse tööprogrammi

Maksimaalne panus programmi LIFE mitmeaastasessse tööprogrammi ajavahemikul 2014–2017 on 1 796 242 000 eurot ning seda kasutatakse asjaomaste allprogrammide ja prioriteetsete valdkondade rahastamiseks järgmiselt:

- 1) keskkonna allprogrammile kokku 1 347 074 499 eurot, mis jaotatakse järgmiselt:
 - a) 495 845 763 eurot prioriteetsele valdkonnale „Keskkond ja ressursitõhusus”;
 - b) 610 068 900 eurot prioriteetsele valdkonnale „Loodus ja bioloogiline mitmekesisus”;
 - c) 162 999 836 eurot prioriteetsele valdkonnale „Keskkonnavaline juhtimine ja teave”;
 - d) 78 160 000 eurot allprogrammiga seotud toetuskuludeks;
- 2) kliimateetmete allprogrammile kokku 449 167 501 eurot, mis jaotatakse järgmiselt:
 - a) 193 559 591 eurot prioriteetsele valdkonnale „Kliimamuutuste leevendamine”;
 - b) 190 389 591 eurot prioriteetsele valdkonnale „Kliimamuutustega kohanemine”;
 - c) 47 588 319 eurot prioriteetsele valdkonnale „Kliimaalane juhtimine ja teave”;
 - d) 17 630 000 eurot allprogrammiga seotud toetuskuludeks.

Artikkel 3

Rahastamisvahendid

1. Järgmised lisas kirjeldatud rahastamisvahendid saavad toetust vastavalt määruse (EL) nr 1293/2013 artikli 17 lõikele 1:
 - a) energiatõhususe erasektori poolset rahastamist käsitlev rahastamisvahend;
 - b) looduskapitali rahastamisvahend.
2. Energiatõhususe erasektori poolset rahastamist käsitlevale rahastamisvahendile ja looduskapitali rahastamisvahendile antava toetuse rakendamine usaldatakse Euroopa Investeerimisvõrgule.

Artikkel 4

Jõustumine

Käesolev otsus jõustub esimesel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 19. märtsist 2014.

Brüssel, 19. märts 2014

Komisjoni nimel
president
José Manuel BARROSO

LISA

PROGRAMMI LIFE MITMEAASTANE TÖÖPROGRAMM 2014–2017

1. SISSEJUHATUS

Määruse (EL) nr 1293/2013 (edaspidi „LIFE määrus“) artikli 3 kohaselt on programmi LIFE üldesmärgid järgmised:

- aidata kaasa ressursitõhusa, vähese CO₂-heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise majanduse saavutamisele, keskkonna kaitsmisele ja keskkonna kvaliteedi parandamisele ning bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamisele ja ümberpööramisele, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku toetamisele ning ökosüsteemide seisukorra halvenemise vastu võitlemisele;
- parandada liidu keskkonna- ja kliimapoliitika ning vastavate õigusaktide väljatöötamist, rakendamist ja täitmist, ergutada ja edendada keskkonna- ja kliimaeesmärkide läbivat arvessevõtmist liidu muudes poliitikavaldkondades ja avaliku ja erasektori tegevuses ning nendesse integreerimist, sealhulgas era- ja avaliku sektori suutlikkuse suurendamise kaudu;
- toetada keskkonna- ja kliimavaldkonna paremat juhtimist kõikidel tasanditel, samuti kodanikuühiskonna, vabariikide ja kohalike osalejate suuremat kaasamist;
- toetada seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi rakendamist.

Programmi LIFE juhivad komisjoni enda talitused või rakendusamet, kellele see ülesanne on delegeeritud otseseks täitmiseks. Rakendusamet tegutseb delegeeritud volituste piires komisjoni otsuse C(2013)9414 kohaselt ja komisjoni talituste järelevalve all. Üldine vastutus programmi eest lasub komisjonil. Komisjoni talitusi ja/või rakendusametit võivad nende töös toetada lepingulised väliseksperdid.

Kooskõlas nimetatud üldesmärkidega on käesolev mitmeaastane tööprogramm võetud vastu LIFE määruse artikli 24 lõike 1 kohaselt rakendusakti vormis vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 182/2011 artiklis 5 ⁽¹⁾ sätestatud ja LIFE määruse artiklis 30 osutatud kontrollimenetlusele.

Kohaldades LIFE määruse põhjendustes 5, 11, 13 ja artiklis 8 sätestatud põhimõtet võimalikult suure vastastikuse täiendavuse kohta Euroopa teiste rahastamisprogrammidega, tagatakse mitmeaastase tööprogrammi rakendamisel konkreetsete meetmete kaudu järjepidevus ja sünergia ning välditakse kattumist liidu muude poliitikavaldkondade ja rahaliste vahenditega, eeskätt liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga „Horisont 2020“ ⁽²⁾ aastateks 2014–2020 ja selle tööprogrammidega ⁽³⁾. See saavutatakse peamiselt projektikonkurssidega seotud taotluse koostamise juhendites sisalduvate eri projektitüüpide ja suundade rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide järgimise kaudu. Toppelrahastamist välditakse riskikontrollidega valikuetapis ja järelkontrollide käigus. Eeskätt jäetakse programmi LIFE kaudu rahastamisest välja teadustööde või suurte taristute ehitamisega seotud projektid.

Mitmeaastase tööprogrammi struktuur vastab LIFE määruse artikli 24 lõikes 2 sätestatud struktuurile ning programmis tegeletakse vajaduse korral eraldi üksnes allprogrammidega „Keskkond“ ja „Kliimameetmed“.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 182/2011, 16. veebruar 2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1290/2013, 11. detsember 2013, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 osalemis- ja levitamiseeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1906/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 81).

⁽³⁾ Algatuse „Horisont 2020“ esimene tööprogramm hõlmab aastaid 2014–2015. „Horisont 2020“ keskendub kolmele prioriteedile, nimelt tiptasemel teaduse tegemisele, et tõsta liidu teadusvaldkonna tiptaset maailmas, tööstusvaldkonna tiptaseme soodustamiseks, et toetada ettevõtlust, sealhulgas mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd) ja innovatsiooni, ning ühiskonna-probleemide lahendamisele, et tegeleda otseselt strateegias „Euroopa 2020“ nimetatud probleemidega, toetades igasugust tegevust teel teadusuuringutest turuni. Programmis „Horisont 2020“ tegeletakse keskkonna- ja kliimameetmete alaste uuringute ja innovatsiooniga mitmesuguse tegevuse ja koostöövõimaluste kaudu, eeskätt ühiskonnaprobleemi „Kliimameetmed, keskkond, ressursitõhusus ja toorained“ raames. Selles kontekstis on keskkonnavalase teadustöö ja innovatsiooni eesmärk saavutada ressursitõhus, tõhusa veekasutusega ning kliimamuutustele vastupanuvõimeline majandus ja ühiskond. Viitedokumentid, eeskätt ühiskonnaprobleemiga „Kliimameetmed, keskkond, ressursitõhusus ja toorained“ seotud tööprogrammi dokumentid, on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-work-programmes-2014-15-main-wp.

Tööprogramm hõlmab ajavahemikku 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2017.

1.1. Keskkonna allprogramm

Keskkonna allprogramm hõlmab **prioriteetseid valdkondi** „Keskkond ja ressursitõhusus”, „Loodus ja bioloogiline mitmekesisus” ning „Keskkonnavalade juhtimine ja teave” (LIFE määruse artiklid 9–12). Iga prioriteetne valdkond hõlmab mitut LIFE määruse III lisas loetletud **valdkondlikku prioriteeti**. Käesolevas 2014.–2017. aasta mitmeaastases tööprogrammis määratletakse **projektiteemad**, millega rakendatakse valdkondlikke prioriteete.

1.2. Kliimameetmete allprogramm

Kliimameetmete allprogramm pakub uut ja ainulaadset võimalust ELi kliimapolitiika rakendamise toetamiseks. Kokkuvõttes ergutab see üleminekut vähese CO₂-heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele ELis, lähtudes üldkava mõttes 2020. aasta kliima- ja energiapaketi ja kliimamuutustega kohanemise ELi strateegia rakendamisest, ning valmistab ELi ette kliimameetmetega seotud probleemide lahendamiseks kuni 2030. aastani. Samuti peaks programm toetama paremat kliimaalast juhtimist kõikidel tasanditel, sealhulgas kodanikuühiskonna, vabariikide ja kohalike osalejate suuremat kaasamist.

2. RAHALISTE VAHENDITE JAOTUS PRIORITEETSETE VALDKONDADE VAHEL JA ERI RAHASTAMISLIIKUDE VAHEL – ARTIKLI 24 LÕIKE 2 PUNKT A

LIFE määruse artikli 4 kohaselt on **programmi LIFE rakendamise rahastamispakett 2014.–2020.** aastaks 3 456 655 000 eurot, millest 75 % eraldatakse keskkonna allprogrammile (2 592 491 250 eurot) ja 25 % kliimameetmete allprogrammile (864 163 750 eurot). LIFE määruses määratakse kindlaks **ka projektidele** reserveeritud protsent kogueelarvest (81 %, LIFE määruse artikli 17 lõige 4) ja suurim võimalik protsent eelarvevahenditest projektidele meetmetoetuste kaudu, mida võib eraldada **integreeritud projektidele** (30 %).

Projekte rahastatakse **meetmetoetustega** või vajaduse korral **rahastamisvahenditest** (LIFE määruse artikli 17 lõige 4). **Mitmeaastases tööprogrammis täpsustatakse prioriteetse valdkonna ja rahastamisliigi kohta eraldatavad summad.**

Kogueraldised mõlema allprogrammi rahastamisliigi kohta

Eelarve 2014–2017	Miljonit eurot
Meetmetoetused	1 317,9
Tegevustoetused	38,6
Rahastamisvahendid	140,0
Riigihanked	204,0
Toetuskulud (ATA)	95,8
Kokku	1 796,3

Kogueraldised prioriteetsete valdkondade kaupa

Prioriteetsed valdkonnad	Keskkond ja ressursitõhusus	Loodus ja bioloogiline mitmekesisus	Keskkonnavalade juhtimine ja teave	Kliimamuutuste leevendamine	Kliimamuutustega kohanemine	Kliimaalade juhtimine ja teave
Kokku valdkonna kohta (miljonit eurot)	495,85	610,07	163,00	193,56	190,39	47,59
Vahesumma	1 700,45					
Toetuskulud (ATA)	95,79					
Kokku	1 796,3					

Vahendite jaotus prioriteetsete valdkondade ja rahastamisliikide vahel on soovituslik. Lõplik meetmetoetuste eraldis sõltub iga prioriteetse valdkonna rahastamisväärsuse projektitaotluste tegelikust arvust. Eelarveeraldise finantsvahendite ja nende vahel võib kohandada programmi LIFE käigus tegeliku kasutuselevõtu järgi. LIFE määruses kehtestatud piirmäärade raames tehtavad ümberjaotamised ei tohi ületada 5 % kogueraldisest asjaomasele prioriteetsele valdkonnale.

2.1. Keskkonna allprogramm

Käesoleva mitmeaastase tööprogrammi kestel eraldatakse keskkonna allprogrammile 1 347 miljoni euro suurune eelarve.

Vähemalt 55 % keskkonna allprogrammi raames meetmetoetuste kaudu rahastatavatele projektidele ette nähtud eelarvevahenditest eraldatakse projektidele, mis toetavad looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset, sealhulgas seotud teabe ja juhtimise projektid (LIFE määruse artikli 9 lõige 3), tehnilise abi ja ettevalmistusprojektid. Ülejäänud projektidele mõeldud eelarvevahendid eraldatakse keskkonna ja ressursitõhususe prioriteetse valdkonna projektidele, sealhulgas seotud teabe ja valitsemise, tehnilise abi ja ettevalmistusprojektid.

Vahendite jaotus prioriteetsete valdkondade vahel on soovituslik ja sõltub meetmetoetuste taotluste tegelikust arvust igas prioriteetses valdkonnas, samuti taotluste arvust turuleviimist toetavate meetmete rahastamiseks iga rahastamisvahendi raames.

Eraldised rahastamisliigi kohta keskkonna allprogrammis

Eelarve 2014–2017	Miljonit eurot
Meetmetoetused (*)	
— Suutlikkuse suurendamise projektid	11,25
— Tehnilise abi projektid	2,9
— Muud meetmetoetused (**)	1 053,8
Rahastamisvahend (***)	
Looduskapitali rahastamisvahend (NCFF) (****)	30,0
Tegevustoetused	30,0
Riigihanked	141,0
Toetuskulud (ATA)	78,2
Kokku	1 347,1

(*) Meetmetoetuste kaudu toetatavatele projektidele eraldatud eelarvevahenditest eraldatakse 30 % integreeritud projektidele. Sõltuvalt integreeritud projektide taotluste tegelikust arvust kasutatakse kasutamata jäänud vahendid teiste meetmetoetuste kaudu rahastatavate projektide jaoks.

(**) Ettevalmistusprojektide rahastamiseks kasutatakse soovituslikku summat, mis ei ületa 1 % kõnealusest summast.

(***) Rahastamisvahendi rakendamise juhtimiskulude maksimaalne tase ei ületa 7 % rahastamisvahendite kogupaketist.

(****) See hõlmab 5 miljonit eurot ekspertide rahastamise vahendi jaoks.

2.2. Kliimameetmete allprogramm

Käesolevas mitmeaastases tööprogrammis on kliimameetmete allprogrammi eelarve 449,2 miljonit eurot. Vahendite jaotus prioriteetsete valdkondade vahel on soovituslik ja sõltub meetmetoetuste taotluste tegelikust arvust igas prioriteetses valdkonnas, samuti taotluste arvust turuleviimist toetavate meetmete rahastamiseks iga rahastamisvahendi raames

Eraldised rahastamisliigi kohta kliimameetmete allprogrammis

Eelarve 2014–2017	Miljonit eurot
Meetmetoetused (*)	
Suutlikkuse suurendamise projektid – <i>meetmetoetused</i>	3,75
Tehnilise abi projektid – <i>meetmetoetused</i>	2,4
Muud meetmetoetused	243,81
Rahastamisvahendid (**)	
Energiaühenduse vahendi erarahastamine (PF4EE) <i>Rahastamisvahend</i>	80,0
Looduskapitali rahastamisvahend (***) (NCFE) <i>Rahastamisvahend</i>	30,0
Tegevustoetused	8,6
Riigihanked	63,0
Toetuskulud (ATA)	17,6
Kokku	449,2

(*) Meetmetoetuste kaudu toetatavatele projektidele eraldatud eelarvevahenditest eraldatakse 30 % integreeritud projektidele. Sõltuvalt integreeritud projektide ettepanekute tegelikust arvust kasutatakse kasutamata jäänud vahendid ära teiste meetmetoetuste kaudu rahastatavate projektide jaoks.

(**) Rahastamisvahendi rakendamise juhtimiskulude maksimaalne tase ei ületa 7 % rahastamisvahendite kogupaketist.

(***) See hõlmab 5 miljonit eurot ekspertide rahastamise vahendi jaoks.

3. KESKKONNA ALLPROGRAMMI RAAMES RAHASTATAVATE PROJEKTIDE TEEMAD, MILLEGA RAKENDATAKSE III LISAS SÄTESTATUD VALDKONDLIKE PRIORITEETE (LIFE MÄÄRUSE ARTIKLI 24 LÕIKE 2 PUNKT B)

Kooskõlas LIFE määruse põhjendusega 36 sisaldab mitmeaastane tööprogramm valdkondlike prioriteete rakendavate projektiteemade mittetäieliku loetelu, suunates jõupingutused keskkonna allprogrammi konkreetsetele keskkonna- ja kliimapolitika prioriteetidele ja tegevusvaldkondadele. Mitmeaastase tööprogrammi ajaks kõnealuse loetelu kehtestamine tagab nii programmi LIFE sihtide ja eesmärkide saavutamiseks vajaliku paindlikkuse kui ka nõutava stabiilsuse, et potentsiaalsed taotlejad saaksid taotlusi kavandada, ette valmistada ja esitada. Kooskõlas LIFE määruse põhjendusega 22 peaks komisjon pöörama keskkonna allprogrammi projektide liidu tasandi lisaväärtust hinnates eritählepanu nende panusele projektiteemade kaudu rakendatavatesse valdkondlikesse prioriteetidesse. Seega on projektiteemad vahend liidu tasandil suure lisaväärtusega strateegiliselt tähtsate poliitikaalvaldkondadega tegelevatele projektidele lisatoetuse andmiseks, jäädes samas avatuks teiste valdkondade tugevatele ettepanekutele ja uute ideede kaasamisele uute probleemide lahendamiseks.

Projektiteemasid ei kohaldata nende projektiliikide suhtes, mis on juba oma laadilt ja/või neid puudutavas määruuses ja mitmeaastases tööprogrammis esitatud konkreetse sisu üksikasjaliku kirjelduse tõttu piiratud konkreetsete teemadega (st suutlikkuse suurendamise, tehnilise abi, ettevalmistus-, integreeritud ja muud *ad hoc* üksikasjalikult määratletud projektid).

Kaasasendusandjad otsustasid, et 55 % meetmetoetuste kaudu toetatavatele projektidele eraldatud vahenditest suunatakse sihtotstarbeliselt projektidele, mis toetavad looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset selge rõhuasetusega Natura 2000 võrgustikul, tunnistades kiireloomulist vajadust tagada võrgustiku piisav rahastamine ning elupaikade direktiivi artiklis 8 sätestatud seadusekohase kaasrahastamise kohustuse täitmine. Nimetatud suuremad sihtotstarbelised eraldised võrreldes programmi LIFE+ määrusega piiravad keskkonna allprogrammi teiste valdkondlike prioriteetide projektide jaoks kättesaadavat eelarvet ja on seega veel üks põhjus, miks koondada tähelepanu rahaliste vahendite paremale kasutamisele nendes valdkondades.

Tuleb märkida, et käesolevas loetelus puuduvaid teemasid käsitlevate projektide rahastamine ei ole välistatud. Kvaliteetseid projekte, mis täidavad rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumid, võidakse siiski rahastada.

3.1. Keskkonna ja ressursitõhususe prioriteetne valdkond

LIFE määruse artikli 10 punkti a kohaselt järgivad projektiteemad, mis vastavad kõnealusele prioriteetsele valdkonnale ja on seotud LIFE määruse III lisas loetletud valdkondlike prioriteetidega, erieesmärki „**töötada välja, katsetada ja tutvustada** keskkonnaprobleemide puhul kordamiseks, ülekandmiseks või läbivaks arvessevõtmiseks sobilikke **poliitika- või juhtimiskäsitusi, parimaid tavasid ja lahendusi** (sealhulgas uuenduslike tehnoloogialahenduste väljatöötamine ja tutvustamine), võttes muu hulgas arvesse keskkonna ja tervise vahelisi seoseid ning toetades ressursitõhususega seotud poliitikat ja õigusakte, kaasa arvatud ressursitõhusa Euroopa tegevuskava”. Kõik selle prioriteetse valdkonna projektid on seetõttu kas katseprojektid või näidisprojektid LIFE määruse artikli 18 punktide a ja b tähenduses, kuid ei keskendu teadustööle. Katseprojektide puhul, mis kuuluvad käesolevasse prioriteetse valdkonda ja mis on hõlmatud ühega allpool loetletud projektiteemadest, eelistatakse projekte, mille käigus võetakse kasutusele, katsetatakse, hinnatakse ja levitatakse meetmeid, meetodikaid või lähenemisviise, mis on **uued või liidus tundmatud**.

LIFE määruse III lisa

a) Vett, sealhulgas merekeskkonda puudutavad valdkondlikud prioriteedid: tegevus, millega rakendatakse ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas ja seitsmendas keskkonnavaldkonnas tegevusprogrammis sätestatud veealaseid erieesmärke, eelkõige:

- i) ühtsed käsitused Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ⁽¹⁾ rakendamiseks;
- ii) tegevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/60/EÜ ⁽²⁾ rakendamiseks;
- iii) tegevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/56/EÜ ⁽³⁾ meetmeprogrammi rakendamiseks, eesmärgiga saavutada mereakvatooriumi hea keskkonnaseisund;
- iv) tegevus, millega tagatakse veeressursside ohutu ja tõhus kasutamine, parandades kvantitatiivset veehaldust, hoides vee kvaliteeti kõrgel tasemel ning hoides ära veeressursside kuritarvitamist ja halvenemist.

Vee kvaliteedi kõrgel tasemel hoidmine ning üleujutuste ja põua ohjamine kulutõhusal viisil on ELis tõsine probleem. Veealaste probleemidega tegelemine ja võimaluste ärakasutamine nõuab mitmete osaliste terviklikku lähenemisviisi. Kooskõlas vee raamdirektiivi, üleujutusi käsitleva direktiivi ning Euroopa veealase innovatsioonipartnerluse rakendamisega peaksid projektid keskenduma selliste meetmete väljatöötamisele ja eelkõige rakendamisele, mis aitavad liikmesriikidel liikuda tõeliselt integreeritud veeressursside majandamise suunas, edendades vajaduse korral ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise. Merestrategia raamdirektiivi rakendamisele suunatud meetmete kontekstis tuleks panna erilist rõhku esilekerkivatele probleemidele ja mõjudele, samuti rannikuala parema tervikmajandamise ja merealade ruumilise planeerimise tõhustamisele. Mis puudutab veemajanduse sektorit, siis arendatakse veeteenuste tagamiseks kasutatavad tehnoloogialahendused ja protsessid (joogivee tootmine või reovee puhastamine) täielikult välja. Kooskõlas Euroopa veealase innovatsioonipartnerluse prioriteetsete valdkondadega on praegune ülesanne kaheosaline: i) tagada nõuetekohane rakendamine viisil, mis annab kulutõhusaid, ressursitõhusaid ja õiguslikult kooskõlalisi tulemusi, ning ii) tagada suutlikkus tegeleda selles valdkonnas esile kerkivate küsimustega.

Seetõttu eelistatakse järgmisi projekte:

Vesi, üleujutused ja põud – III lisa A jao punkti a alapunktid i–ii

1. Linna- ja maapiirkondades selliste **loodusliku vee säilitamise** meetmete kavandamine ja elluviimine, mis suurendavad vee infiltreerumist, vee varumist ja saasteainete eemaldamist looduslike või looduslikega sarnaste protsesside kaudu ning aitavad sellega kaasa vee raamdirektiivi ja üleujutusi käsitleva direktiivi eesmärkide saavutamisele ning põua ohjamisele veepuuduse käes kannatavates piirkondades.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, 23. oktoober 2000, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1)

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/60/EÜ, 23. oktoober 2007, üleujutusrisi hindamise ja maandamise kohta (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/56/EÜ, 17. juuni 2008, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).

2. Projektid, mis edendavad **üleujutuste ja põuariski ohjamist** a) erakorraliste sündmuste ennetus- ja kaitsevahenditega poliitika, maakasutuse planeerimise ja õnnetustele reageerimise toetamiseks ning b) integreeritud riskihindamise ja -juhtimise lähenemisviisidega, mis tuginevad ökosüsteemi vastupanuvõimele ja võtavad arvesse sotsiaalset haavatavust, tagades ühiskondliku heakskiidu.
3. Projektid, mis võimaldavad saavutada vee raamdirektiivi eesmärgi, **tegeledes** veemajanduskavades kindlaks määratud **hüdromorfoloogilise koormusega**, mis tuleneb maakasutusest või jõgede kasutamisest.
4. Projektid, mille raames tegeletakse inimtekkelise ja põllumajanduslikku päritolu **toitainetest tuleneva** ja orgaanilise reostuse integreeritud ohjamisega viisil, mis täpsustab vesikonna või valgala ulatuses vajalikud meetmed, et oleks võimalik saavutada vee raamdirektiivi ja merestrateegia raamdirektiivi nõuete, sealhulgas asulareovee puhastamise direktiivi, nitraadidirektiivi, suplusvee kvaliteedi direktiivi ja põhjavee direktiivi nõuete täitmine.
5. Projektid, mille raames tegeletakse **keemilistest saasteainetest** põhjustatud koormusega veekeskkonnas ja mille eesmärk on vähendada peamiste saasteainete heidet nende tekkekohas, kasutades sobivaid asendusaineid või alternatiivseid tehnoloogialahendusi.
6. Projektid looduslike jõesängide, järvede, estuaaride ja ranniku **morfoloogia taastamiseks** ja/või **seotud elupaikade**, sealhulgas lammide ja lodumaade taastamiseks, et võimaldada täita vee raamdirektiivi ja üleujutusi käsitleva direktiivi eesmärgi.
7. Projektid, mille raames rakendatakse **vee säästmise meetmeid**, et vähendada **veemajandusmudelite alusel** veekogude kvantitatiivset ja kvalitatiivset koormust veestressi all kannatavates valgalades.

Mere- ja rannikualade majandamine – III lisa A jao punkti a alapunkt iii

1. Projektid, mille raames töötatakse välja vahendeid, tehnoloogialahendusi ja tavasid, et tagada merekeskkonnaga seotud majandustegevuse jätkusuutlikkus, vähendades vajaduse korral **majandustegevuse mõju merekeskkonnale**, ja muuta merekeskkonna ressurside jätkusuutlikkus merega seotud majandussektorites põhitähtsaks, keskenduses veealusele mürale, merepõhja füüsilistele häiringutele ning süvamerekaevandamisele ja vesiviljelusele. Projektid peaksid hõlmama selliste majandamiskavade väljatöötamist, mis vähendavad majandustegevuse mõju keskkonnale.
2. Projektid, mille eesmärk on ennetada ja vähendada **mereprahi või mikroobsete saasteainete** teket, tegeledes mereprahi ja mikroobsete saasteainete allikatega.
3. Projektid, mis soodustavad **rannikuala tervikmajandamise ja merealade ruumilise planeerimise vahelist koostööd**, tõestavad rannikuala tervikmajandamise ja merealade ruumilise planeerimise koordineerimise lisaväärtust, toetavad mere vesikonna strateegiate konkreetset elluviimist, sealhulgas liidu asjaomase õiguse rakendamist, või ühendavad rannikuala tervikmajandamise ja merealade ruumilise planeerimise merekaitsealade või Natura 2000 alade määramise ja majandamise korraga.

Veemajandus – III lisa A jao punkti a alapunkt iv

1. Projektid, mille eesmärk on arendada **joogivee ja asulareovee puhastamise süsteeme**, kasutades ressursitõhusaid protsesse **veeteenuste** pakkumiseks (nt seades eesmärgiks vee puhastamise ja majandamisega seotud energiatarbimise ja veekadude vähendamise) ja kohapealseid menetlusi ja kontrolliprotsesse reovee puhastamisel heitvee osana tekkivate saasteainete ja patogeenide keskkonda laskmise vähendamiseks või kaotamiseks.
2. Projektid, millega rakendatakse vahendeid (nt kavandamine, detsentraliseeritud süsteemid, riskipõhised lähenemisviisid), et tagada joogiveedirektiivi ja asulareovee puhastamise direktiivile vastavate veeteenuste tõhus **osutamine hõredalt asustatud piirkondades**.
3. Projektid, mille eesmärk on tõhusamad ja realsemad innovaatilised lahendused ja/või käitlemisvõimalused seoses **ringlusse võetud/puhastatud veega**, ning mille raames töötatakse välja ja esitatakse

— (alternatiivse) veevarustuse, reovee puhastamise, ressurside kordus- ja taaskasutamise innovaatilisi kontseptsioone;

— reovee puhastamise süsteemides tekkivate saasteainete ja patogeenide keskkonda laskmisega seotud allikakontrolli meetodeid ja kulutõhusaid kohapealseid tehnoloogialahendusi;

- reoveepuhastuse innovatsioonikeskusi piirkondades, kus praegu puuduvad nõuetekohased kanalisatsioonisüsteemid ja sanitaarrajatised, kusjuures keskustes rakendatakse arukaid tehnoloogialahendusi ja detsentraliseeritud süsteeme rõhuasetusega alternatiivsetel veeallikatel;
- süsteemseid lähenemisviise vee-, energia- ja ressursside kao vältimiseks tööstustootmises ning vee- ja reoveetariis- tutes.

LIFE määruse III lisa

b) Jäätmeid puudutavad valdkondlikud prioriteedid: tegevus, millega rakendatakse ressursitõhusa Euroopa tege- vuskavas ja seitsmendas keskkonnavalases tegevusprogrammis sätestatud jäätmetega seotud erieesmärke, eelkõige:

- i) ühtsed käsitused jäätmekavade ja -programmide rakendamiseks;
- ii) tegevus jäätmeid käsitlevate liidu õigusaktide rakendamiseks ja edasiarendamiseks, keskendudes eelkõige liidu jäätmehierarhia esimesele astmele (jäätmetekke vältimine, korduskasutamine ja ringlussevõtt);
- iii) tegevus, mis on seotud ressursitõhususe ja toodete olelusringi mõjuga, tarbimisharjumustega ning materjalikulu vähendamisega majanduses.

Seoses jäätmetega on ressursitõhusa Euroopa tegevuskava ja seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi eesmärk saavutada 2020. aastaks järgmised üldeesmärgid:

- vähendada jäätmeteket;
- suurendada võimalikult palju ringlussevõttu ja korduskasutamist;
- piirata ringlussevõtmiseks kõlbmatute materjalide põletamist ja
- piirata ringlussevõtuks ja taaskasutamiseks kõlbmatute jäätmete prügilatesse ladestamist.

Seetõttu eelistatakse järgmisi projekte:

Jäätmealaste õigusaktide rakendamine – III lisa A jao punkti b alapunktid i–ii

1. Projektid, kus kasutatakse innovaatilisi meetodeid, tehnoloogialahendusi ja meetmeid peamiselt jäätmete tekkekohas, et vältida olmejäätmete teket, et **olmejäätmeid** taaskasutada ja neid liigiti koguda.
2. Projektid, kus kasutatakse innovaatilisi meetodeid, tehnoloogialahendusi ja meetmeid peamiselt jäätmete tekkekohas, et järgmiste jäätmevoogude teket vältida, nende korduskasutust ette valmistada/neid korduskasutada, ringlusse võtta ja liigiti koguda:
 - **elektri- ja elektroonikaseadmete romud, patareid ja akud, romusõidukid, pakendijäätmed, ehitus- ja lammus- praht ning meditsiinijäätmed;**
 - **biojäätmed, sealhulgas** kogu toiduahela ulatuses tekkivad **toidujäätmed.**
3. **Plasti käitlemisega seotud integreeritud projektid**, mille käivitamise eesmärk on suurendada taaskasutatavust, sortimist ja kvaliteetset ringlussevõttu, arendada ökodisaini, muu kui pakendiplasti käitlemist, ühekordselt kasutatavate plastesemete vältimist või risustamise vähendamist ja risust puhastamist.
4. Projektid, mille käivitamise eesmärk on parandada **ohtlike majapidamisjäätmete käitlemist.**

Jäätmed ja ressursitõhusus – III lisa A jao punkti b alapunkt iii

Projektid, mille raames rakendatakse majanduslike vahendite kasutamist kohalikul, piirkondlikul või riigi tasandil jäätme- käitluse ja ressursitõhususe poliitika toetuseks.

LIFE määruse III lisa

c) Ressursitõhusust, sealhulgas mullastikku ja metsi ning rohelist ja ringmajandust puudutavad valdkondlikud prioriteedid: tegevus ressursitõhusa Euroopa tegevuskava ja seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi rakendamiseks, mis ei ole juba hõlmatud muude käesolevas lisas osutatud valdkondlike prioriteetidega, eelkõige:

i) tegevus tööstusliku sümbioosi ja teadmussiirde edendamiseks ning uute mudelite väljatöötamiseks, et minna üle ring- ja rohelsele majandusele;

ii) tegevus mullakaitse teemastrateegia (komisjoni 22. septembri 2006. aasta teatis „Mullakaitse teemastrateegia“) rakendamiseks, keskendudes eelkõige mulla katmise mõju leevendamisele ja kompenseerimisele ning paremale maakasutusele;

iii) tegevus metsade seireks ja teabesüsteemideks ning metsatulekahjude ärahoidmiseks.

Ressursitõhususe valdkondlike prioriteetidega, sealhulgas mullastiku ja metsade ning rohelse ja ringmajandusega seotud projektid keskenduvad ressursitõhusa Euroopa tegevuskava, mullakaitse teemastrateegia ja ELi uue metsastrateegia rakendamisele. Seoses tööstusliku sümbioosi, teadmussiirde ning ring- ja rohelsele majandusele üleminekuga tuleks pöörata eritählepanu ressursitõhususele, ettevõtete keskkonnasäästlikule tegutsemisele, sealhulgas väärtusahelatele, ja nende ökoloogilise jalajälje mõõtmise metoodika ühtlustamisele. Mullakaitse valdkonnas on vaja parandada mulla majandamist ning eeskätt piirata ja leevendada mulla katmise mõju. Metsade seire ja teabesüsteemid ning metsatulekahjude ärahoidmine on viimastel aastatel hästi edenenud, kuid rakendada tuleb ELi uus metsastrateegia ning veelgi tugevdada Euroopa metsatulekahjude teabesüsteemi (EFFIS) ⁽¹⁾.

Seetõttu eelistatakse järgmisi projekte.

Ressursitõhusus, roheline ja ringmajandus – III lisa A jao punkti c alapunkt i

1. Projektid, millega rakendatakse ringmajanduse kontseptsiooni meetmete kaudu, mis hõlmavad väärtusahelat või tagavad teisest toorainete/jääkmaterjalide/jäätmete kasutamise teistes tööstusharudes või **väärtusahelates** (ökodisain, materjalide astmeline kasutamine, taastamine, ümbertöötamine, korduskasutus, ringlussevõtt, uued tsirkulaarse äri kontseptsioonid ja innovaatilised tagasivõtmise ja kogumise süsteemid).
2. Projektid, millega rakendatakse **ressursitõhususe eesmärgil uusi ärimudeleid**, sealhulgas neid, millega juurutatakse ressursitõhususe tavasid väikestes ja keskmise suurusega ettevõtetes (VKEd), keskendudes nende toodete ja protsesside keskkonnamõjule, vastupidavusele, korduskasutamisele, taastamisele ning ringlussevõtule – sealhulgas pigem toodete jagamine või liisimine kui nende müümine. See peaks hõlmama üht ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas prioriteetseks peetavatest tööstussektoritest; uus ärimudel peaks kaasa tooma materjalide ja/või energia ja vee kasutamise vähenemise.
3. Projektid, millega edendatakse **Euroopa ökoloogilise jalajälje metoodikat** ⁽²⁾ tarbijate ja sidusrühmade teabevahetuse, andmete kättesaadavuse, kvaliteedi ja kogu väärtusahela ulatuses jälgitavuse, arvutamise lihtsustamise ja kontrolli kaudu.
4. Projektid, mis **ühendavad** regulatiivsed, finants- või mainega seotud **stiimulid keskkonnatoimega**, kasutades ühenduse keskkonnajuhtimis- ja auditeerimissüsteemi (EMAS) või muid tugevaid, usaldusväärseid (st kolmandate isikute kontrollitud) keskkonnavalase juhtimise liidu vahendeid.
5. Projektid, millega edendatakse koostöös ettevõtete **keskkonnahoidlikku riigihanget** sarnaste ostuvajadustega (sealhulgas turukonsultatsioonid ja tegelikud hanketegevused) riiklike asutuste ühiste tehniliste kirjelduste väljatöötamise ja kohaldamise kaudu ning hankijate jaoks lihtsat ja usaldusväärset keskkonnahoiu nõuete kontrollimist võimaldavate kavade väljatöötamise ning selliste kavade kohaldamise kaudu.

⁽¹⁾ Teadusuuringute Ühiskeskuse ja keskkonna peadirektoraadi välja töötatud süsteem.

⁽²⁾ Komisjoni soovitus 2013/179/EL, 9. aprill 2013, toodete ja organisatsioonide olulusringi keskkonnatoime mõõtmise ja teatavaks tegemise ühtsete meetodite kasutamise kohta (ELT L 124, 27.4.2013, lk 1).

Mullastik – III lisa A jao punkti c alapunkt ii

1. Projektid, millega **piiratakse, leevendatakse mulla katmist või pakutakse välja innovaatilisi meetodeid mulla katmise mõju kompenseerimiseks** piirkonna, maakonna või kohaliku omavalitsuse tasandil kooskõlas suunistega mulla katmise piiramise, leevendamise ja kompenseerimise parimate tavade kohta (SWD(2012) 101 final/2), ⁽¹⁾ eelkõige need projektid, mis hõlmavad planeerimise ja eelarvestamise ümbermõtestamist eesmärgiga saavutada piirkondlik või kohaliku omavalitsuse areng maa edasise hõivamise või mulla katmiseta.
2. Projektid, mille eesmärk on **saavutada mulla parem majandamine** (erosiooni vähendamine, mulla orgaanilise ainese säilitamine, mulla tihenemise ja saastumise vältimine, süsinikurikka mulla kaitsmine/taastamine jne) kohalikul, piirkonna ja riigi tasandil. Kasutatavad meetodid võivad hõlmata seirevahendeid ja tavaid või haldus- ja õigusraamistike parandamist. Erilist huvi pakuvad projektid, mis annavad kulutõhusaid lahendusi, parandades olemasolevaid vahendeid või meetodikaid, või mis toetavad mulla funktsioone osana laiemast ökosüsteemist, nt veesidumisvõime huvides.
3. Projektid, millega arendatakse ja rakendatakse **kulutõhusaid toetusvahendeid ja -kavasid** saastunud alade kindlakstegemiseks piirkonna või riigi tasandil.

Metsad – III lisa A jao punkti c alapunkt iii

Käesoleva pealkirja alla kuuluvaid projekte võib eelistada ainult siis, kui nendes nähakse ette, et kõik projektidest tulenevad metsadega seotud kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed andmed lisatakse Euroopa metsaandmete keskuse (EFDAC) andmebaasi ja hiljem Euroopa Komisjoni Euroopa metsateabe süsteemi (FISE).

1. Projektid, millega aidatakse kaasa riikide metsainventuuride ja/või muude metsateabe võrgustike kogutud andmete põhjal täiesti ühtlustatud teabe saamisele ning millega rakendatakse **täiustatud meetodikaid, et näidata piirkonna, riigi või riigiülel tasandil jätkusuutlikku metsamajandamist kokku lepitud (Forest Europe) ⁽²⁾ kriteeriumide ja näitajate kohaselt** (nt metsa tervis ja elujõulisus, metsa ökosüsteemi teenused, metsad ja ELi biomajandusega seotud sotsiaal-majanduslikud funktsioonid ning mets muutuvast kliimas), järgides ELi uue metsastrateegia ⁽³⁾ ja ELi 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia ⁽⁴⁾ eesmärke.
2. Projektid, mis põhinevad olemasolevate riiklike/piirkondlike metsateabe võrgustike kogutud tabeli ning mille raames töötatakse välja ja rakendatakse **jätkusuutliku metsamajandamise kriteeriumide ja näitajate kogumise ja nendest teavitamise uusi meetodeid** ⁽⁵⁾ riigi või piirkonna tasandil ning vastavalt Euroopa Keskkonnaameti metsatüüpide ⁽⁶⁾ klassifikatsioonile 14 kategoorias, nagu on teatatud protsessi Forest Europe raames. Need projektid peaksid hõlmama konkreetseid näitlikke meetmeid, mis osutavad, kuidas teavet ja uusi meetodeid saab kasutada metsa ökosüsteemide parandamiseks ja kaitseks.
3. Projektid, mis aitavad kaasa **Euroopa metsatulekahjude teabesüsteemi (EFFIS) tugevdamisele**. Need projektid peaksid hõlmama konkreetseid näitlikke meetmeid, mis osutavad, kuidas teavet ja uusi meetodeid saab kohaldada ELi 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegias sätestatud eesmärkide saavutamiseks seoses metsa ökosüsteemide majandamisega.
4. Projektid, milles kasutatakse uut teavet metsade kohta, et suurendada nende **vastupanuvõimet** linnastumise, maa kasutamata jätmise või traditsiooniliste maamajandamise oskuste kadumisega seotud **rahvastikum muutustest tulenevate ohtude suhtes**.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing_guidelines.htm

⁽²⁾ Forest Europe, 2011. State of Europe's Forests 2011.

⁽³⁾ Komisjoni 20. septembri 2013. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ELi metsastrateegia metsade ja metsandussektori jaoks”, COM(2013) 659 (final).

⁽⁴⁾ Komisjoni 3. mai 2011. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Meie elukindlustus, meie looduskapital: ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020”, KOM(2011) 244 (lõplik).

⁽⁵⁾ Forest Europe, 2011. State of Europe's Forests 2011.

⁽⁶⁾ EEA, 2009. European Forest Types (Euroopa metsatüübid).

LIFE määruse III lisa

d) Keskkonda ja tervist, sealhulgas kemikaale ja müra puudutavad valdkondlikud prioriteedid: toetav tegevus, millega rakendatakse ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas ja seitsmendas keskkonnavalas tegevusprogrammis sätestatud keskkonna- ja tervisealaseid eesesmärke, eelkõige:

- i) toetav tegevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 ⁽¹⁾ (REACH) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 528/2012 ⁽²⁾ (biotsiidide määrus) rakendamiseks, et tagada kemikaalide (sealhulgas nanomaterjalid) ohutum, säästlikum või ökonoomsem kasutamine;
- ii) toetav tegevus, millega aidatakse kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/49/EÜ ⁽³⁾ (müra-direktiiv) rakendamisele, et saavutada sellised müratasemed, mis ei põhjusta inimeste tervisele märkimisväärsed kahjustusi ega riske;
- iii) toetav tegevus suurõnnetuste ärahoidmiseks, aidates eelkõige kaasa Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/18/EL ⁽⁴⁾ (Seveso III direktiiv) rakendamisele.

Seoses keskkonna ja tervisega tuleks uurida uusi meetodeid, et vähendada kemikaalide, müra ja tööstusõnnetuste mõju keskkonnale ja inimeste tervisele.

Seetõttu eelistatakse järgmisi projekte:

Kemikaalid – III lisa A jao punkti d alapunkt i

1. Projektid, millega vähendatakse kemikaalide (sealhulgas nanomaterjalid ja biotsiidid) mõju keskkonnale või inimeste tervisele kemikaalide ohutuma või säästlikuma kasutamise kaudu või minimeerides kokkupuute toodetes või keskkonnas esinevate mürgiste kemikaalidega, asendades need ohutumate ainete või mittekeemiliste lahendustega.
2. Projektid, millega parandatakse kemikaalide seire andmete kasutamist (nt keskkonnaseire, inimeste bioseire, toodete seire, siseõhu seire) inimeste tervise ja keskkonna kaitses, muutes kemikaalide seire andmed kättesaadavaks, juurdepääsetavaks, võrreldavaks ja koostalitlusvõimeliseks ning võimaldades need siduda inimeste ja keskkonna tervise seirega ning hinnata kokkupuudet kemikaalidega erinevate kokkupuuteviiside kaudu.

Müra – III lisa A jao punkti d alapunkt ii

Selles rubriigis eelistatakse projekte, mis on seotud linnapiirkondadega, et parandada võimalikult suure hulga inimeste olukorda.

1. Projektid, mille eesmärk on luua **vähese mürasaastega alade kavad linnapiirkondades**, lubades ainult elektri jõul liikuvaid sõidukeid või rakendades muid sama tõhusaid lähenemisi seoses vähese mürasaastega aladega.
2. Projektid **tihedalt asustatud linnapiirkondades**, mille eesmärk on vähendada **teedelt ja muudest transporditaristutest pärinevat müra**, kasutades vähest müra tekitavaid katteid, mille olemusliku kulud on võrreldavad standardkatete kuludega, võimaldades samas müra märkimisväärselt vähendada.

Tööstusõnnetused – III lisa A jao punkti e alapunkt iii

Projektid, mille eesmärk on hõlbustada ohtlike ainete seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamist käsitleva **Seveso III direktiivi** (direktiiv 2012/18/EL) rakendamist, töötades välja meetoodilised vahendid riskide, sealhulgas keskkonnariskide kaardistamiseks ning **doominoefekti ohjamiseks**.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, 18. detsember 2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 528/2012, 22. mai 2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/49/EÜ, 25. juuni 2002, mis on seotud keskkonnamüra hindamise ja kontrollimisega (EÜT L 189, 18.7.2002, lk 12).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/18/EL, 4. juuli 2012, ohtlike ainete seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1).

LIFE määruse III lisa

e) Õhukvaliteeti ja heitkoguseid, sealhulgas linnakeskkonda puudutavad valdkondlikud prioriteedid: toetav tegevus, millega rakendatakse ressursitõhusa Euroopa tegevuskavas ja seitsmendas keskkonnavalas tegevusprogrammis sätestatud õhukvaliteedi- ja heitealaseid eesmäärke, eelkõige:

- i) ühtsed lähenemisviisid õhukvaliteeti käsitlevate õigusaktide rakendamiseks;
- ii) toetav tegevus, et hõlbustada liidu õhukvaliteeti ja sellega seotud heitkoguseid käsitlevate nõuete, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/81/EÜ ⁽¹⁾ (õhusaasteainete siseriiklike ülemmäärade direktiiv) täitmist;
- iii) toetav tegevus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL ⁽²⁾ (tööstusheidete direktiiv) tõhustatud rakendamiseks, pöörates erilist tähelepanu parima võimaliku tehnoloogia määramisele ja rakendamise parandamisele, tagades üldsusele lihtsa juurdepääsu teabele ning suurendades tööstusheidete direktiivi osatähtsust innovatsioonis.

Õhukvaliteeti ja heitkoguseid, sealhulgas linnakeskkonda, puudutava valdkondliku prioriteedi raames keskendutakse õhukvaliteeti käsitlevate õigusaktide rakendamisele ja linnade keskkonnaprobleemide terviklahendustele. Õhusaaste jääb Euroopa kõige tõsisemaks keskkonnaga seotud terviseprobleemiks, mille puhul suremus on enam kui kümme korda suurem kui liiklusõnnetustega seotud suremus ja millel on ka oluline mõju ökosüsteemidele (nt 70 % Natura 2000 aladest kannatab õhusaastest tuleneva eutrofeerumise all). Sellega tuleks tegeleda kooskõlas eelseisva ELi õhukvaliteedi strateegiaga ajavahemikuks kuni 2030. aastani.

Tööstusheidete direktiiv on peamine vahend suurtest saasteallikatest pärineva saaste ennetamiseks ja kontrolliks. Kogemused tööstusheidete direktiivi (ja selle eelkäija, saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiivi) rakendamisega on võimaldanud määratleda täiendavad vajadused seoses avaliku teabega ja kujunemisjärgus tehnoloogia kasutuselevõttuga.

Seetõttu eelistatakse järgmisi projekte.

Õhukvaliteeti käsitlevad õigusaktid ja õhusaasteainete siseriiklike ülemmäärade direktiiv – III lisa jao A punkti e alapunktid i–ii

Kui sõnaselgelt ei ole teisiti märgitud, peaksid õhukvaliteediga seotud projektid keskenduma üldiselt linnapiirkondadele, et hõlmata võimalikult suurt hulka inimesi.

1. **Kohalikud ja piirkondlikud energiaprojektid**, milles tegeletakse õhukvaliteediga ja tahkeid osakesi atmosfääri paiskavate **ohukollete** vähendamise **suut** ja **biomassi põletavate kütteseadmete jätkuvalt kõrge kasutuse määraga piirkondades**.
2. Projektid, millega panustatakse **kvaliteetsetesse biomassi põletavatesse** seadmetesse ja nende nõuetekohasesse kasutamisse mägipiirkondades (kasutades näiteks üliväheste tolmu tehnoloogiat, suure tõhususega ja puhta põlemise ja kontrolli tehnoloogiat, soojust säilitamist).
3. Säästva liikuvuse projektid nende komponentide jaoks, mis on olulised õhukvaliteedi standarditele vastamiseks, keskendudes puhtamatele tegelikele sõidutingimustele, elektri- või üliväheste heitega sõidukite ⁽³⁾ kasutamisele, nagu osutatakse raamprogrammi „Horisont 2020” tööprogrammis, puhaste alternatiivkütuste kasutamisele, ühissõidukite moderniseerimise innovaatilistele programmidele, alternatiivsele jõuülekande tehnoloogiale, nagu elektriliiklus ja vesinikupõhine liiklus, suure mõjuga väheste mürasaastega piirkondade ja teemaksude süsteemide väljatöötamisele ja rakendamisele täiustatud juurdepääsukriteeriumide ja tarbijakaitse määrgiste ⁽⁴⁾ (peamiste suurlinnade piirkondades) kaudu ning innovaatiliste logistikaplatvormide kasutamisele kaupade kättetoimetamise lõpusirgel.
4. **Projektid, mille eesmärk on vähendada ammoniaagi ja tahkete osakeste heidet põllumajanduses**, toetades ammoniaagi ja tahkete osakeste heite vähendamist põllumajanduses käsitleva ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni hea tava koodeksi rakendamist.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/81/EÜ, 23. oktoober 2001, teatavate õhusaasteainete ülemmäärade kohta (EÜT L 309, 27.11.2001, lk 22).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL, 24. november 2010, tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

⁽³⁾ Üliväheste heitega sõidukid raamprogrammi „Horisont 2020” tööprogrammi tähenduses.

⁽⁴⁾ Kavandatavad tooted võiksid olla autod, samuti mootoriga kahe- ja kolme ratastega sõidukid.

Tööstusheidete direktiiv – III lisa A jao punkti e alapunkt iii

Projektid, mille raames töötatakse välja ja katsetatakse selliseid tehnoloogialahendusi saastuse vältimiseks ja vähendamiseks, millele viidatakse tööstusheidete direktiivis kui kujunemisyrgus tehnoloogiale.

Linnakeskkond – III lisa A jao punkt e

Projektid, millega rakendatakse **säästva linnaplaneerimise ja projekteerimise integreeritud ja terviklikku poliitikat** innovaatiliste käsitlusviiside kaudu seoses linna ühistranspordi ja liikuvusega, säästvate hoonete, energiatõhususe või linnaalade bioloogilise mitmekesisuse kaitsega.

3.2. Looduse ja bioloogilise mitmekesisuse prioriteetne valdkond

LIFE määruse artikli 11 punkti a kohaselt taotlevad käesoleva prioriteetse valdkonna projektiteemad ja LIFE määruse III lisas loetletud seotud valdkondlikud prioriteetidid eelkõige erieesmärgi „aidata looduse ja bioloogilise mitmekesisuse valdkonnas kaasa liidu poliitika ja õigusaktide, sealhulgas liidu bioloogilise mitmekesisuse strateegia 2020, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ⁽¹⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ⁽²⁾ **edasiarendamisele ja rakendamisele, eelkõige käsituste, parimate tavade ja lahenduste kohaldamise, väljatöötamise, katsetamise ja tutvustamise teel**”. Seetõttu võidakse kõnealuse prioriteetse valdkonna projektides rakendada olemasolevaid käsitusi, parimaid tavasid ja lahendusi või töötada välja, katsetada ja tutvustada uusi käsitusi, parimaid tavasid ja lahendusi. Seoses **bioloogilise mitmekesisuse** prioriteetse valdkonna projektidega **eelistatakse siiski üldiselt katse- ja näidisprojekte**, välja arvatud siis, kui vastavas projektiteemas on teisiti märgitud.

Programm LIFE on olnud viimase 20 aasta jooksul linnukaitse direktiivi ja elupaikade direktiivi rakendamist toetav vahend. See väike programm on olnud Natura 2000 võrgustiku loomise tagamisel kasulik ja mõnel juhul hädavajalik. Kaasasutusandjad on väljendanud oma selget soovi keskenduda selles strateegilises küsimuses tähelepanu programmile LIFE, eelkõige ajal, mil liikmesriigid on kohustatud tagama kõigi elupaikade ja liikide soodsa kaitse seisundi. Enamikul juhtudel on see saavutatav üksnes alade ja nende ühenduvuse või asjaomaste liikide aktiivse majandamise teel. Sel põhjusel keskendatakse programmi LIFE looduse ja bioloogilise mitmekesisuse prioriteetse valdkonna piiratud rahalised vahendid jätkuvalt Natura 2000 võrgustikule, et tagada bioloogilise mitmekesisuse strateegia 1. eesmärgiga seoses võetud kohustuste ammendav täitmine. Samal ajal edendatakse programmide LIFE+, LIFE 2014–2020 positiivsete kogemuste järgimisega bioloogilise mitmekesisuse projekte, mille eesmärk on enamasti bioloogilise mitmekesisusega seotud laiemate probleemide uute lahendusviiside katsetamine ja tutvustamine. Kavandatud eesmärgi kohaselt täiendavad programmi LIFE looduse ja bioloogilise mitmekesisuse valdkond teineteist.

LIFE määruse III lisa

a) Loodust puudutavad valdkondlikud prioriteetidid: tegevus, millega rakendatakse direktiive 92/43/EMÜ ja 2009/147/EÜ, eelkõige:

- i) tegevus, mille eesmärk on parandada liidule oluliste elupaikade ja liikide, sealhulgas mereelupaikade ja -liikide ning linnuliikide kaitse staatust;
- ii) tegevus Natura 2000 võrgustiku biogeograafiliste õpikodade toetamiseks;
- iii) ühtsed käsitused prioriteetsete tegevusraamistike rakendamiseks.

Eelistatakse järgmisi projektiteemasid, mis aitavad kaasa 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia 1. eesmärgi saavutamisele, et täielikult rakendada linnukaitse direktiiv ja elupaikade direktiiv.

1. Projektid, mille eesmärk on parandada ühendusele oluliste elupaigatüüpide või liikide (sealhulgas linnuliikide) kaitse staatust, ⁽³⁾ keskendudes **Natura 2000** aladele, mis on nende elupaigatüüpide või liikide jaoks välja pakutud või neile määratud.
2. Projektid, mille eesmärk on parandada Natura 2000 aladel ühendusele oluliste elupaigatüüpide või liikide (sealhulgas linnuliikide) kaitse staatust, tingimusel et nende **staatus ei ole** vastavalt elupaikade direktiivi artiklile 17 asjaomasel geograafilisel tasandil liikmesriikide esitatud kõige uuemate üldhinnangute või linnukaitse direktiivi artikli 12 kohaste kõige uuemate hinnangute ja linde käsitlevate ELi-tasandi hinnangute kohaselt „**soodne/turvaline ja mitte vähenev**” või „**teadmata**”.

⁽¹⁾ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ, 30. november 2009, loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

⁽³⁾ Käesolevas kontekstis kasutatud viidet terminile „ühendusele oluline” tuleb mõista kui „liidule oluline”.

3. Projektid, millega rakendatakse üht või mitut asjaomases **tähtsusjärjestatud tegevuskavas** ette nähtud tegevust, nagu liikmesriigid on seda ajakohastanud, või Natura 2000 biogeograafiliste seminaride raamistikus määratletud, soovitatud või kokku lepitud konkreetset tegevust.
4. Projektid, milles tegeletakse elupaikade direktiivi ja linnukaitse direktiivi rakendamise **merekeskkonna komponendiga** ja seotud sätetega merestrateegia raamdirektiivi tunnuse nr 1 kohaselt, eelkõige siis, kui sellistes projektides keskendutakse ühele või mitmele järgmistest tegevusliikidest:
 - a) riiklike andmekogude koostamine ja lõpuleviimine avamere alade Natura 2000 võrgustiku loomiseks;
 - b) Natura 2000 merealade taastamine ja majandamine, sealhulgas alade kaitsekorralduskavade ettevalmistamine ja rakendamine;
 - c) tegevus, mis on seotud liike, elupaiku või alasid puudutavate konfliktide lahendamise ja merekeskkonna kaitse ja kalurite või muude „mere kasutajate” vahel, samuti tegevus, milles kombineeritakse kaitsemeetmeid Natura 2000 alade säästva kasutamisega;
 - d) näidis- või innovaatilised käsitused kriitilises seisus mereelupaikadele ja liikidele avalduva inimtegevuse mõju hindamiseks ja seireks kui vahend aktiivsete kaitsemeetmete suunamiseks.
5. Projektid, mille eesmärk on ühendusele oluliste elupaigatüüpide või liikide (sealhulgas linnuliikide) kaitsestaatus parandamine, tegevus, mis vastab liikide või elupaikadega seotud asjaomastes riiklikes või ELi tasandi tegevuskavades määratletud **meetmetele**.
6. Projektid, mis on suunatud **invasiivsetele võõrliikidele**, kui need tõenäoliselt halvendavad ühendusele oluliste liikide (sealhulgas linnuliikide) või elupaigatüüpide kaitsestaatus, ning millega toetatakse Natura 2000 võrgustikku.

LIFE määruse III lisa

b) Bioloogilist mitmekesisust puudutavad valdkondlikud prioriteedid: tegevus, millega rakendatakse ELi 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia, eelkõige:

- i) tegevus, mille eesmärk on aidata kaasa 2. eesmärgi saavutamisele;
- ii) tegevus, mille eesmärk on aidata kaasa 3., 4. ja 5. eesmärgi saavutamisele.

Järgmised projektiteemad keskendatakse 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia 2., 3., 4. ja 5. eesmärgi rakendamisele, kuivõrd neid saab rahastada programmi LIFE raames.

Eelistatakse allpool loetletud projektiteemasid.

1. Projektid, mille eesmärk on rakendada bioloogilise mitmekesisuse strateegia 2. eesmärki, ühendades ökosüsteemide ja nende teenuste säilitamise ja tugevdamise meetmed avaliku või erasektori tegevusse, **luues nii rohelist kui ka sinist taristu ja taastades kahjustunud ökosüsteeme**. Nende projektide raames tuleks katsetada ja kohaldada lähenemisviise, mille eesmärk on
 - a) ökosüsteemide, sealhulgas mere ökosüsteemide ja nende teenuste kaardistamine ja hindamine (sealhulgas väärtustamine), et aidata kaasa ennistamise, roheline või sinise taristu või bioloogilise mitmekesisuse summaarse vähendamise ärahoidmise prioriteediks seadmisele;
 - b) ökosüsteemide, sealhulgas ranniku ja mere ökosüsteemide ja nende teenuste taastamine, kohaldades taastamise prioriteetide raamistikku;
 - c) hindamismetoodikate ja ökosüsteemi teenuste (sealhulgas materiaalsete ja immateriaalsete teenuste) eest tasumise metoodikate väljatöötamine või
 - d) innovaatilised juhtimiskavad, milles tegeletakse eelkõige vee ökosüsteemi teenustega, mis võiksid pakkuda potentsiaalseid rahastamismehhanisme, et saavutada bioloogilise mitmekesisuse strateegia eesmärgid ja aidata kaasa veepoliitika raamdirektiivi ja üleujutusi käsitleva direktiivi eesmärkide täitmisele.

2. Projektid, milles rakendatakse meetmeid, mis on suunatud invasiivsetele võõrliikidele (bioloogilise mitmekesisuse 5. eesmärgi kohaselt või eesmärgiga aidata kaasa merestrateegia raamdirektiivi⁽¹⁾ tunnuses nr 2 sätestatud kaitsetaseme saavutamisele), katsetades ja kohaldades lähenemisviise, mille eesmärk on

- a) invasiivsete võõrliikide sissetoomise vältimine, eelkõige võideldes juhusliku sissetoomise teede ja viiside vastu;
- b) varajase hoiatamise ja kiire reageerimise süsteemi kehtestamine ning
- c) sissetoodud invasiivsete võõrliikide likvideerimine või tõrje asjakohases ruumilises ulatuses.

Kõnealuste projektide raames tegeletakse nende meetmete kolme etapiga (ennetamine; varajane hoiatamine ja kiire reageerimine; kõrvaldamine/tõrje) terviklikus raamistikus või juhul, kui üks etapp on juba läbitud, paigutatakse meetmed vähemalt selgelt laiemasse raamistikku, mis seob kõik kolm etappi. Need tuleks rakendada olemasoleva tehnilise, haldus- või õigusraamistiku parandamiseks või uue raamistiku kehtestamiseks asjakohasel tasandil; nende eesmärk peaks olema ennetada invasiivsete võõrliikide laiemat levikut ELis.

3. Projektid, mis on suunatud **ohustatud liikidele**, mis ei ole kantud elupaikade direktiivi lisadesse, kuid mille staatus on „**ohustatud**“ või **halvem** Euroopa punase raamatu nimekirjades (European Red Lists) (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) või Rahvusvahelise Looduskaitse Liidu (IUNC) nende liikide punases nimekirjas, mis ei ole Euroopa punase raamatuga hõlmatud (<http://www.iucnredlist.org/>).
4. Katse- ja näidisprojektid, milles kasutatakse bioloogilise mitmekesisusega seotud tegevuse jaoks avalikus ja erasektoris **otseste või kaudse rahastamise innovaatilisi viise** (sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlused, maksuvahendid, bioloogilise mitmekesisuse tasakaalustamine jne).
5. Katse- või näidisprojektid, mille raames katsetatakse ja seejärel rakendatakse **roheline taristu meetmeid**, keskendudes
- a) innovaatilistele tehnoloogialahendustele ning nendega seotud tehniliste standardite väljatöötamisele ja kohaldamisele;
 - b) ökosüsteemide kaitsmisele või taastamisele inimeste tervise hüvanguks või
 - c) kulutõhusatele tehnoloogialahendustele ja meetoditele, mis vähendavad olemasolevate energia- ja transporditaristute mõju bioloogilisele mitmekesisusele, tugevdades ruumiliselt seotud ökosüsteemide funktsionaalsust.

3.3. Keskkonnavalase juhtimise ja teabe prioriteetne valdkond

LIFE määruse artikli 12 punkti a kohaselt taotlevad käesolevale prioriteetsele valdkonnale vastavad projektiteemad ja LIFE määruse III lisas loetletud seotud valdkondlikud prioriteedid erieesmärki „toetada teadlikkuse tõstmist keskkonnaküsimustes, sealhulgas saavutada üldsuse ja sidusrühmade toetus liidu poliitika kujundamisele keskkonnavaldkonnas, ja edendada säästva arengu alaseid teadmisi ning säästva tarbimise uusi tavasid”.

LIFE määruse III lisa

Keskkonnavalase juhtimise ja teabe prioriteetne valdkond:

- a) teabe-, teabevahetus- ja teadlikkuse tõstmise kampaaniad vastavalt seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi prioriteetidele;
- b) tegevus, millega toetatakse tõhusat kontrollimist ja nõuete täitmist edendavaid meetmeid seoses liidu keskkonnavalaste õigusaktidega, samuti teabesüsteeme ja -vahendeid liidu keskkonnavalaste õigusaktide rakendamisel.

Teabe-, teabevahetus- ja teadlikkuse tõstmise kampaaniad – III lisa C jao punkt a

Teabe-, teabevahetus- ja teadlikkuse tõstmise kampaaniate geograafilist ulatust võetakse arvesse kavandatud projektide Euroopa lisaväärtuse hindamisel.

⁽¹⁾ Merestrateegia raamdirektiivi I lisa punkt 2.

Vesi

1. Teadlikkuse **tõstmine vee raamdirektiivist tulenevate kohustuste ja võimaluste** kohta, keskendudes ametiasutustele ja teistele osalejatele, kes võivad aidata välja selgitada kulutõhusad lahendused, mis lisatakse veemajanduskavadesse ja mis on seotud kaitsega üleujutuste vastu, setete haldamise, hüdroenergia, navigatsiooni, transpordi, ruumilise planeerimise, keemiatööstuse ja põllumajandusega.
2. Projektid, mille eesmärk on lähtuvalt innovaatilistest lähenemisviisidest, mille puhul põhimõte „raiskaja maksab“ lisatakse põhimõttele „saastaja maksab“, töötada välja **vee hinnapoliitika** ja seda katsetada, määratledes selged ja mõõdetavad tõhususe eesmärgid iga tegevusvaldkonna jaoks vastaval tasandil.
3. Projektid, mille eesmärk on algatada **randade ja mere puhastamise kavasid**, et tõsta teadlikkust mereprahi mõjust ja seeläbi suurendada teadlikkust nendest merekeskkonna kaitsega seotud küsimustest, mida käsitletakse merestrateegia raamdirektiivis.
4. Teadlikkuse tõstmine **merestrategie raamdirektiivist tulenevate kohustuste ja võimaluste** kohta (välja arvatud merepraht, vt punkt 3 eespool), keskendudes ametiasutustele ja teistele osalejatele, eeskätt osalejatele kalandus- ja merendussektorist, kes võivad aidata välja selgitada kulutõhusad lahendused, mis lisatakse merestrategiasse ja meetmekavadesse eesmärgiga saavutada „hea keskkonnaseisund“ kooskõlas merestrategie raamdirektiivi I lisas sätestatud tunnusega 11.
5. Projektid, mille puhul sidusrühmad ja ametiasutused teevad riiklike jurisdiktsioonide piiride üleselt **riikidevahelist koostööd mere vesikonna strateegiate** rakendamisel.

Jäätmed

1. Teadlikkuse tõstmine ja koolitus **ringlusse võetavate või taaskasutatavate jäätmete prügilasse ladestamise järgjärgulise lõpetamise** kohta (et piirata prügilasse ladestamine jääkidega, st ringlussevõtuks ja taaskasutamiseks kõlbmatute jäätmetega).
2. Teabekampaaniad, mis tõstavad teadlikkust ja aitavad muuta käitumist peamistes jäätmetega seotud küsimustes, keskendudes **jäätmetekke vähendamisele, eeskätt seoses elektri- ja elektroonikaseadmete romude ja plastjäätmetega**.

Ressursitõhusus, sealhulgas mullastik ja metsad ning roheline ja ringmajandus

1. Teadlikkuse tõstmine ja juhendmaterjalide väljatöötamine **geneetiliste ressursside Euroopa kasutajatele**, eeskätt teadlastele ja VKEdele, et hõlbustada juurdepääsu ja tulude jaotamist käsitleva määruse nõuete täitmist ning toetada tegevust seoses geneetiliste ressursside Euroopa kogudega, näiteks parandada proovide kogumise korraldamist ja dokumenteerimist.
2. Teadlikkuse tõstmise kampaaniad, mis edendavad säästvat tarbimist, keskendudes **toidujäätmetele ja toidu optimaalsele säilitamisele**.
3. Teadlikkuse tõstmise kampaaniad, mis edendavad säästvat tarbimist, keskendudes **mullastiku ja maa ressursside kasutamisele**.
4. Teadlikkuse tõstmise ja aktiivse sekkumise teabekampaaniad (nii aktiivne sekkumine kui ka üldine teadlikkuse tõstmine) **ressursitõhususe, seahulgas mullastiku ressursitõhususe majandusliku ja rahalise kasulikkuse kohta**.
5. Suutlikkuse suurendamise kampaaniad, et **võimaldada koordineerida asjakohast ja ELi suhtes representatiivset metsa- ja metsatulekahjude alast teavet ning anda selle kohta juhiseid**. Kõnealuste projektide eesmärk peaks olema metsatulekahjudest põhjustatud heitega seotud teabe riiklik või riikidevaheline koordineerimine, tulekahjustuste hindamine, sealhulgas juhised metsatulekahjude ennetamise ressursside kulutõhusa kasutamise kohta, ja põlenud alade hindamine, eeskätt Natura 2000 aladel. Projektid peaksid andma juhiseid ka seoses ühise lähenemisviisiga liidu tasandil.

Õhukvaliteet ja heitkogused, sealhulgas linnakeskkonnas

1. Teadlikkuse tõstmine ja koolitus, mis käsitleb **õhukvaliteeti linnapiirkondades ja õhukvaliteedi mõju tervisele** seal, kus inimesed ja ökosüsteemid puutuvad kokku saasteainete kõrgete tasemetega.
2. Teadlikkuse tõstmine, edendades vähekulukaid õhukvaliteedi seire- ja hindamissüsteeme.
3. Selliste integreeritud süsteemide väljatöötamine ja tutvustamine, mis pakuvad **lihtsat juurdepääsu avalikult kättesaadavale teabele** tööstusrajatiste kohta, sealhulgas load, heiteandmed ja kontrolliaruanded.

Keskkond ja tervis, sealhulgas kemikaalid ja müra

1. Kodanike ja tarbijate teadlikkuse tõstmine **toodetes sisalduvate kemikaalide ohuteabe** kohta.
2. Kodanike ja tarbijate teadlikkuse tõstmine **hoiatussilti kandvates toodetes sisalduvate kemikaalide ohutu kasutamise** kohta.
3. Ettevõtjate (importijate, tootjate, allkasutajate, jaemüüjate, sealhulgas VKEde) teadlikkuse tõstmine nende **REACH-määrusest tulenevate kohustuste** kohta teavitada väga ohtlike ainete olemasolust toodetes, mida nad valmistavad või impordivad, ja/või ettevõtjate biotsiidide määruse järgsetest kohustustest seoses töödeldud toodetega.
4. Teavituskampaaniad **keskkonnamüra andmete ja müra mõju** kohta rahvastiku tervisele, nagu nõutakse keskkonnamüra direktiiviga 2002/49/EÜ.

Loodus ja bioloogiline mitmekesisus

1. Riiklikud ja riikidevahelised teadlikkuse tõstmise kampaaniad eesmärgiga tõsta üldsuse teadlikkust **Natura 2000** kohta. Need kampaaniad tuleks kavandada nii, et oleks tagatud märkimisväärne muutus teadlikkuses loodusväärtuste (sealhulgas ökosüsteemi teenuste) kohta, mille jaoks Natura 2000 loodi, ning et jõutaks ehk positiivsete käitumismuutusteni suures osas sihtauditooriumist ja/või konkreetsetes sotsiaalsetes, haldus- või majandussektorites.
2. Teadlikkuse tõstmise kampaaniad **suurkiskjate** kohta asjaomase liigi populatsiooni tasandil.
3. Riiklikud ja riikidevahelised teadlikkuse tõstmise kampaaniad ELi **bioloogilise mitmekesisuse strateegia** kohta, eesmärgiga tõsta kodanike ja peamiste sidusrühmade, sealhulgas poliitikakujundajate, ettevõtjate ning kohalike, piirkondlike või riiklike asutuste teadlikkust ja arusaamist strateegia eesmärkidest ja sihtidest.
4. Riiklikud ja riikidevahelised teadlikkuse tõstmise kampaaniad **invasiivsete võõrliikide** kohta, mis keskenduvad üldsusele ja peamiste sidusrühmadele, sealhulgas poliitikakujundajatele, ettevõtjatele ning kohalikele, piirkondlikele või riiklikele asutustele.
5. Rohelise taristuga seotud teadlikkuse tõstmise kampaaniad, mis on suunatud peamistele sidusrühmadele, edendades parimaid tavasid ja/või parandades tehniliste ja ruumandmete loomist, analüüsi ja levitamist rohelise taristu kasutuselevõtuks.

Juhtimine ja jõustamine

1. Teadlikkuse tõstmine ja koolitus, mis käsitleb **õigusemõistmisele juurdepääsu keskkonna valdkonnas**, sealhulgas – kuidas tagada ja mõõta kohtuliku läbivaatamise korra tõhusust ja tulemuslikkust. Tegevus on suunatud kohtunikele, õigusemõistmise eest vastutavatele asutustele, haldusasutustele ja avalikke huve esindavatele advokaatidele.
2. Teadlikkuse tõstmine **keskkonnastutuse direktiivi** kohta tööstusettevõtjate, kahjukäsitlejate, riskihindamise ekspertide, detsentraliseeritud pädevate asutuste (liikmesriikides, kus pädevate asutuste nimetamine toimub kohalikul või piirkondlikul tasandil) ja keskkonnavaluste vabaihenduste jaoks seoses iga sidusrühma õiguste ja kohustustega.
3. Teadlikkuse tõstmine ja juhendmaterjalide väljatöötamine teadlastele, VKEdele ja avaliku sektori asutustele kui **geneetiliste ressursside kasutajatele Euroopas**, et hõlbustada juurdepääsu ja tulude jaotamist käsitleva määruse nõuete täitmist ning toetada geneetiliste ressursside kogumisega seotud tegevust Euroopas, parandada proovide kogumise korraldamist ja dokumenteerimist.

Tegevus, millega toetatakse tõhusat kontrollimist ja nõuete täitmist edendavaid meetmeid – III lisa C jao punkt b

Jõustamine, kontrollid ja järelevalve

1. Projektid, mille eesmärk on suurendada **keskkonnakontrollide ja järelevalve tõhusust ja tulemuslikkust** järgmise kaudu:
 - riskikriteeriumide kohaldamine strateegilisel viisil, et hinnata ja leevendada kõige tõsisemat liiki mittevastavusi seoses ELi keskkonnaõigusega;
 - koostöö ja koordineerimise edendamine eri kontrolli- ja järelevalveasutuste vahel eesmärgiga lihtsustada ja optimeerida kontrolli- ja järelevalve vahendite kasutamist;

- kontrolli- ja järelevalvealase tööga seotud elektrooniliste dokumentide koostamine ja kasutamine eesmärgiga muuta selle töö tõhususe ja tulemuslikkuse mõõtmine ja hindamine lihtsamaks ja/või
- kontrollide ja järelevalve tulemustest üldsusele teadaandmise ja kõnealuse teabe aktiivse levitamise optimeerimine.

2. Projektid, mille eesmärk on suurendada **keskkonnakuritegude vastu võitlemisele** suunatud tegevuse tõhusust ja tulemuslikkust:

- edendades kogemuste ja heade tavade jagamist keskkonnakuritegusid uurivate, nende eest süüdistusi esitavate ja neid lahendavate avaliku sektori asutuste vahel;
- optimeerides salastatud ja muu teabe jagamist keskkonnakuritegusid, eriti jäätmete piiriülest vedu, eluslooduse või puidukaubandust või kemikaale hõlmavaid kuritegusid uurivate asutuste vahel, sealhulgas täitevametnike, finantsuurimise üksuste, tolliametnike, keskkonnakuritegusid uurivate politseinike, prokuröride ja kohtunike koolitamine.

Parimate tavade jagamine

1. Projektid, millega toetatakse parimate tavade vahetamist ja **Natura 2000 alade haldajate** oskuste arendamist, järgides uute Natura 2000 biogeograafiliste seminaride soovitusi.
2. Projektid, mille eesmärgiks on arendada ja toetada **vabatahtlike võrgustike** rolli eesmärgiga tagada nende pikaajaline panus Natura 2000 võrgustiku aktiivsesse juhtimisse.
3. Projektid, millega edendatakse **teaduse ja poliitika integreerimist** tulemuste ja/või parimate tavade ülekandmise teel, et luua kindel tehniline taust, mis toetab REACH-määrust, katsemeetodite määrust ⁽¹⁾ või **kemikaale käsitlevaid teisi õigusakte** või **direktiivi teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta** ⁽²⁾.
4. Projektid, millega edendatakse parimate tavade vahetamist seoses **õhukvaliteeti käsitlevate õigusaktidega**, milles keskendutakse seirele ja modelleerimisele, heiteinventuuridele, juhtimistavadele, allikate kindlaksmääramisele, teabe jagamisele, koordineerimisele ja toetamisele.
5. Teadmiste ja heade tavade vahetamine **keskkonnahoidlike riigihangete** kohta avaliku sektori asutuste vahel, hõlmates vähemalt kaht järgmistest elementidest: rohelised elemendid hankedokumentides; roheliste kriteeriumide kontrolli hindamine; rohelise ostmise kulud ja tulud; koostöö olemasolevate tarnijatega keskkonnamõju ja juba sõlmitud lepingute kulude vähendamiseks; keskkonnahoidlike riigihangete seire; turukonsultatsioonid; teave turul kättesaadavuse kohta; roheliste riigihangete alase pädevusega kesksete ostuasutuste loomine ja toimimine.

Konfliktide kohtuvälise lahendamise edendamine

1. Projektid, mille eesmärk on edendada **konfliktide kohtuvälist lahendamist**, et keskkonnavalaseid vaidlusi oleks võimalik rahumeelselt ja tulemuslikult lahendada; näiteks tegevused ja üritused, mille eesmärk on praktikute koolitamine või heade tavade ja keskkonna alal vahenduse kasutamise seotud kogemuste vahetamine.

4. ÜLDEESMÄRKIDE SIDUMINE KLIIMAMEETMETE ALLPROGRAMMI MEETMETOETUSTEGA

Valdkondlikud prioriteedid ja projektiteemad ei ole ette nähtud osana meetmetoetustest, mida rakendatakse kliimameetmete allprogrammi raames. Kooskõlas LIFE määruse üldesmärgiga, st parandada liidu kliimapolitiitika ja kliimaalaste õigusaktide väljatöötamist, rakendamist ja jõustamist ning luua nõutavat ELi lisaväärtust, seostakse meetmetoetuste rakendamine siiski kolme prioriteetse valdkonnaga – kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine ning kliimaalane juhtimine ja teave –, samuti LIFE määruse artiklites 14, 15 ja 16 täpsustatud erieesmärkidega.

⁽¹⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 440/2008, 30. mai 2008, millega kehtestatakse katsemeetodid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH, (ELT L 142, 31.5.2008, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/63/EL, 22. september 2010, teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33).

Programm LIFE aitab kaasa liidu ümberkujundamisele vähese CO₂-heitega ühiskonnaks, mis on Euroopa 2020. aasta kliima- ja energiapaketi keskne osa. Arenevale kliimamuutuste leevendamise tehnoloogiale aidatakse kaasa laiendatud katsetuste ja integreeriva näitlikustamisega. ELi kliimapoliitika seotakse tugevalt kohalike impulsside ja algatustega ning eeskju andvate näidetega uutest ja parematest lähenemisviisidest nimetatud ülemineku elluviimiseks. Arendatakse ka kasvuhoonegaaside arvestuse ja kliimamuutuste leevendamise rakendamist maakasutuse sektoris ⁽¹⁾. Programm LIFE toetab lõpuks ELi kliimamuutustega kohanemise strateegia rakendamist, et panustada kliimamuutustele vastupanuvõimelisemasse liitu ⁽²⁾.

Nimetatud kaalutluste alusel võiks ELi praegust ja tulevast poliitikat toetada järgmisi valdkondi käsitlevate taotluste kaudu.

- Toetus kohanemisstrateegiate rakendamiseks. See hõlmaks konkreetseid haavatavuse hindamisi piirkondlikul või piiriülesel tasandil, keskendudes eriti haavatavatele piirkondadele, nagu on määratletud ELi kohanemisstrateegias, nt linna-, ranniku- mägi- ja saarte piirkonnad, mereökosüsteemid, põuapiirkonnad või valgalad, samuti innovaatiliste kohanemiskäsituste rakendamist, konkreetsete investeerimiskavade ettevalmistamist.
- Teedrajava tegevuse toetamine süsiniku tarbimisest loobunud ühiskonna suunas. Teerajajad ja eeskujud on olulised, et suunata üleminekuprotsessi vähese CO₂-heitega majandusele ja ühiskondadele. Paljusid tehnoloogilahendusi, elustiile või valitsemismudeleid katsetatakse sotsiaalsetes rühmades, väikestes kogukondades, ning katsetajaks on uuendajad, enne kui need üldiseks muutuvad. Uute käsituste kasutuselevõtt (näidislinnad või -piirkonnad) ümberkujundava mõjuga tootmiseks, tarbimiseks ja valitsemiseks peaks peegeldama täielikult ELi kliima- ja energiapaketi eesmärke või 2050. aasta tegevuskava sihte. Eesmärkide saavutamiseks tuleks olemasolevat vähese CO₂-heitega tehnoloogiat uurida ka seoses selliste mittetehnoloogilise aspektidega, mis takistavad turu hõlvamist.
- Vähese CO₂-heitega tehnoloogialahenduste või maakasutuse juhtimiskavade tutvustamine piirkondlikul või allpiirkondlikul tasandil. See hõlmab erinevate heite vähendamise ja ressursitõhususe meetmete süvalaiendamist eri valdkondades ja kasutades erinevaid meetmeid käitumismuutuste soodustamiseks. Toetus selliste maakorraldustavade arendamiseks, mis mõjutavad heitkoguseid ja heite sidumist, nt nende meetmete lisameetmetena, mida toetatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest.

5. PROJEKTIDE VALIKUMENETLUSE TEHNILISED MEETODID NING VALIMISE JA TOETUSE MÄÄRAMISE KRITEERIUMID (LIFE MÄÄRUSE ARTIKLI 24 LÕIKE 2 PUNKT D)

Allpool kirjeldatakse projektide valikumenetluse tehnilisi meetodeid ning toetustega seoses peamisi konkreetseid rahastamiskõlblikkuse ⁽³⁾ ja toetuse määramise kriteeriume vastavalt LIFE määruse artiklitele 2 ja 19. Kuna meetodid ja kriteeriumid on mõlema allprogrammi samade projektitüüpide puhul sisuliselt samad, viidatakse konkreetsetl ühele allprogrammidele ainult siis, kui esineb erinevusi.

ELi-poolse rahastamise vastastikust täiendavust ja optimaalset kasutamist, sealhulgas täiendava tegevuse rahastamist liidu muudest rahastamisvahenditest, nagu on sätestatud LIFE määruse artiklis 8, hinnatakse ja võetakse arvesse kõikide toetuse liikide puhul toetuse määramise kriteeriumis „ELi lisaväärtus: muud aspektid”. Soovimatute kattumiste vältimiseks peavad taotlejad põhjendama, miks nad otsustasid taotleda rahastamist programmi LIFE raames, mitte muud liidupoolset rahastamist, juhul kui selle kaudu võiks samuti sarnaseid projekte või meetmeid toetada.

Ühes prioriteetses valdkonnas rahastatavaid projekte, mis võivad kahjustada teise prioriteetse valdkonna keskkonna- või kliimaeesmärke, ei rahastata, välja arvatud siis, kui sellist mõju taotluses selgelt põhjendatakse ja selgitatakse ja kui vajaduse korral on korrektselt kavandatud võimalikud alternatiivid ning leevendus- ja kohanemismeetmed.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 529/2013/EL, 21. mai 2013, maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsandusega seotud tegevustest tuleneva kasvuhoonegaaside heite ja sidumise arvestuseeskirjade ning nimetatud tegevustest tulenevate meetmetega seotud teabe kohta (ELT L 165, 18.6.2013, lk 80).

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Kliimamuutustega kohanemist käsitlev ELi strateegia” (COM(2013)0216 (final)).

⁽³⁾ Termi „valik” tähendus LIFE määruse artikli 24 lõike 2 punktis d hõlmab LIFE määruse artiklis 19 ja finantsmääruse artiklis 131 esineva termini „rahastamiskõlblikkus” tähendust.

Täpsed üksikasjad esitatakse taotlemis- ja hindamissuunistes, mis avaldatakse koos asjaomaste konkursikutsetega. Ilma et see piiraks LIFE määruse ja suunavate riiklike eraldiste kohaldamist ning et jätkata haldusmenetluste lihtsustamist, võidakse projektide valikumenetluse tehnilisi meetodeid iga-aastastes konkursikutsetes kohandada ja ühtlustada.

Keskonna allprogrammi projektide ja muude kui integreeritud projektide jaoks on käesoleva mitmeaastase tööprogrammi miga hõlmatud ajavahemikuks kehtestatud suunavad riiklikud eraldised LIFE määruse I lisa ning 2013. aasta detsembris saada olnud andmete alusel. Neid kasutatakse kõnealuste projektide järjestamisel.

Kui üks I lisas loetletud kriteeriumidest suureneb või väheneb ühe liikmesriigi jaoks 10 % võrra või kui Euroopa Liiduga ühineb uus liikmesriik, loetakse seda arvutamise aluse oluliseks muutuseks. Olulise muutuse korral arvutatakse suunavad riiklikud eraldised kõigi liikmesriikide jaoks ülejäänud ajavahemikuks ümber. Enne iga konkurssi kontrollib komisjon, kas on toimunud oluline muutus.

Suunavad riiklikud eraldised aastateks 2014–2017, välja arvatud integreeritud projektide jaoks

Liikmesriik	% eelarvest	Liikmesriik	% eelarvest	Liikmesriik	% eelarvest	Liikmesriik	% eelarvest
BE	2,05	EL	3,27	LT	1,02	PT	2,51
BG	3,04	ES	9,33	LU	1,05	RO	4,29
CZ	2,03	FR	9,80	HU	2,42	SI	1,85
DE	10,82	HR	2,52	MT	0,90	SK	2,15
DK	1,61	IT	8,44	NL	2,94	FI	2,45
EE	1,20	CY	1,32	AT	1,85	SE	3,10
IE	1,43	LV	0,96	PL	6,37	UK	9,27

5.1. Meetmetoetused

Tagatakse, et nende taotlejate ettepanekuid, kes on välistatud või kes ei täida finantsmääruse artikli 131 kohaseid rahastamiskõlblikkuse tingimusi, ei valita.

Lisaks peavad ettepanekud vastama vastuvõetavuse nõuetele (nt osa projektide puhul esitatakse taotlus ainult digitaalselt) ja rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele (nt vastavus suunistele, milles käsitletakse Iisraeli poolt alates 1967. aasta juunist okupeeritud territooriumidel tegutsevatele Iisraeli üksustele ja nende tegevusele selliste toetuste, auhindade ja rahastamisvahendite andmist, mida EL rahastab alates 2014. aastast) ⁽¹⁾, mida kohaldatakse programmi LIFE kõigi meetmetoetuste suhtes, mida tuleb selgesõnaliselt mainida ka vastavates taotluse koostamise juhendites. Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele, mida kohaldatakse eri projektitüüpide suhtes, osutatakse vastavas rubriigis. Kriteeriume, mida kohaldatakse samamoodi eri projektitüüpide suhtes, mainitakse ainult punktis 5.1.1 (LIFE määruse artikli 18 punktide a, b, c ja h kohased projektid).

LIFE määruse artikli 6 lõike 2 kohaselt võivad väljaspool liitu asutatud juriidilised isikud osaleda LIFE määruse artiklis 18 nimetatud projektides, tingimusel, et projekti koordineeriv vahendite saaja asub liidus ja et mis tahes väljaspool liitu läbi viidav tegevus vastab LIFE määruse artikli 6 lõikes 1 sätestatud nõuetele.

LIFE määruse artikli 7 kohaselt võib programmi LIFE rakendamisel teha koostööd asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega ning nende organisatsioonide asutuste ja organitega, kui see on vajalik LIFE määruse artiklis 3 sätestatud üldeesmärkide saavutamiseks.

Lisaks valitakse ettepanekud välja ainult siis, kui taotleja eelmiste aastate tegevuse tulemuslikkusega seotud konkreetsete tõendavate dokumentide alusel saab tõestada

— tegevussuutlikkust – taotlejal peab olema projekti elluviimiseks nõutav erialane pädevus ja kvalifikatsioon, ning

⁽¹⁾ Komisjoni teatis nr 2013/C-205/05 (ELT C 205, 19.7.2013, lk 9).

- finantssuutlikkust – taotlejal peavad olema stabiilsed ja piisavad rahastamisallikad, et ta suudaks jätkata oma tegevust kogu projekti kestel ja osaleda selle rahastamises.

Seoses finantssuutlikkusega kohaldatakse avaliku sektori asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonide valimise suhtes finantsmääruse artiklit 131.

5.1.1. LIFE määruse artikli 18 punktide a, b, c ja h kohased projektid

Katse-, näidis-, parimate tavade ning teabe-, teadlikkuse tõstmise ja teabe levitamise projektid LIFE määruse artikli 18 punktide a, b, c ja h tähenduses järgivad samu projektide valimise tehnilisi meetodeid ning vastavad sarnastele rahastamiskõlblikkuse ja toetuse määramise kriteeriumidele, nagu allpool on märgitud.

5.1.1.1. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Projektide valikumenetlus korraldatakse järgmiselt.

— Taotluste hindamine

Komisjon ja/või rakendusamet kontrollivad/kontrollib iga taotluse vastavust rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumidele ning hindavad/hindab neid toetuse määramise kriteeriumide suhtes.

— Taotluste „esialgse pika nimekirja” koostamine

Komisjon ja/või rakendusamet järjestavad/järjestab rahastamiskõlblikud taotlused, arvestades nende taset ja kooskõlas reegluga, et vähemalt 55 % keskkonna allprogrammi raames meetmetoetuste kaudu rahastatavatele projektidele ette nähtud eelarvevahenditest eraldatakse projektidele, millega toetatakse looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset (LIFE määruse artikli 9 lõige 3). Samuti püüavad/püüab komisjon ja/või rakendusamet tagada, et vähemalt 15 % projektidele ette nähtud eelarvevahenditest eraldatakse riikidevahelistele projektidele (LIFE määruse artikli 19 lõige 7). Lisaks tagavad/tagab komisjon ja/või rakendusamet seoses keskkonna allprogrammi projektidega geograafilise tasakaalu (LIFE määruse artikli 19 lõige 5). Esialgne pikk nimekiri sisaldab kõiki taotlusi kahanevas järjekorras, nii et välja pakutud projektide eelarvete kogusumma vastab umbes 130 %-le olemasolevast eelarvest.

— Rahastatavate projektide lõpliku nimekirja ja varunimekirja koostamine

Pärast läbivaatamise etappi tehakse ettepanek rahastada edukaid projekte olemasoleva eelarve piires. Varunimekiri koostatakse nendest paremusjärjestuse eesotsas olevatest projektidest, mida ei saa olemasolevat eelarvet arvestades rahastada. Varunimekiri hõlmab veel 20 % programmi LIFE olemasolevast eelarvest.

— Toetuslepingu allkirjastamine

5.1.1.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

Kohaldatakse järgmisi rahastamiskõlblikkuse ja toetuse määramise kriteeriume.

a) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Projekti ettepanekut LIFE määruse artikli 18 punktide a, b, c või h tähenduses ei võeta hindamisele, kui projekti ettepanekus ei tõendata, et projekt

- aitab kaasa ühe või mitme LIFE määruse artiklis 3 sätestatud üldeesmärgi saavutamisele ja LIFE määruse artiklites 10, 11, 12 ning 14, 15 ja 16 sätestatud kohaldatavate erieesmärkide saavutamisele,
- kuulub programmi LIFE allprogrammi prioriteetse valdkonna kohaldamisalasse, nagu on sätestatud LIFE määruse artiklites 9 ja 13, mille raames projekti ettepanek esitati, ja
- vastab ühele järgmistest projektitüüpidest, nagu on määratletud LIFE määruse artikli 2 punktides a, b, c ja h:

„katseprojektid” – projektid, mille raames kasutatakse tehnikat või meetodit, mida ei ole varem või mujal kasutatud või katsetatud, ning mis pakuvad olemasolevate parimate tavadega võrreldes potentsiaalseid keskkonna või kliimaga seotud eeliseid ja mida saab hiljem sarnastes olukordades laiemalt rakendada;

„näidisprojektid” – projektid, mille raames võetakse kasutusele, katsetatakse, hinnatakse ja levitatakse meetmeid, metoodikaid või käsitusi, mis on projekti konkreetses kontekstis, näiteks geograafilises, ökoloogilises, sotsiaal-majanduslikus kontekstis, uued või tundmatud ja mida võiks sarnastes olukordades kasutada mujalgi;

„parimaid tavasid järgivad projektid” – projektid, mille raames kasutatakse asjakohaseid, kulutõhusaid ja nüüdisaegseid tehnikaid, meetodeid ja käsitusi, võttes arvesse projekti konkreetses kontekstis;

NB! Looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitse valdkonna katse-, näidis- ja parimaid tavasid järgivate projektide puhul tuleb vähemalt 25 % eelarvest eraldada konkreetsele looduskaitse tegevusele (piiratud erandid on võimalikud, pidades silmas konkreetseid poliitilisi vajadusi, ja need määratletakse selgelt taotluse koostamise juhendis).

„Teabe-, teadlikkuse tõstmise ja teabe levitamise projektid” – projektid, mille eesmärk on toetada teabevahetust, teabe levitamist ja teadlikkuse tõstmist keskkonna ja kliimameetmete allprogrammide raames.

NB! Projektid, mille raames keskendutakse **teadustööle** ⁽¹⁾ või tegeletakse **suurte taristute** ehitamisega, ei kuulu programmi LIFE kohaldamisalasse ega **ole** seetõttu **rahastamiskõlblikud**.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

Kõigi rahastamiskõlblikkuse kriteeriume täitvate rahastamiskõlblike taotluste väärtust hinnatakse ja neile antakse punkte vastavalt järgmistele toetuse määramise kriteeriumidele ja punktide andmise süsteemile.

— Tehniline järjepidevus ja kvaliteet

See kriteerium keskendub ettepanekus esitatud meetmete selgusele, teostatavusele ja jätkusuutlikkusele. Projekti tulemuste jätkusuutlikkus keskpikas ja pikas perspektiivis tähendab suutlikkust säilitada neid pärast projekti elluviimist. Piisav jätkusuutlikkus eeldab strateegiat, sealhulgas pingutusi eesmärgiga tagada vajalike projektimeetmete jätkuvus ja nendega seotud rahastamine pärast projekti lõppemist.

— Rahaline järjepidevus ja kvaliteet

Hinnatakse kavandatud eelarvet ja selle kooskõla kavandatud meetmetega ja kohaldatavate eeskirjadega, samuti kavandatud lähenemisviisi kulutõhusust.

— ELi lisaväärtus: programmi LIFE kahe allprogrammi prioriteetse valdkonna erieesmärkidesse panustamise ulatus ja kvaliteet

Hinnatakse, mil määral iga ettepanek aitab kaasa programmi LIFE kahe allprogrammi prioriteetse valdkonna ühe või mitme erieesmärgi saavutamisele, nagu on sätestatud LIFE määruse artiklites 10, 11 ja 12 (programmi LIFE keskkonna allprogrammi jaoks) ning artiklites 14, 15 ja 16 (programmi LIFE kliimameetmete allprogrammi jaoks); samuti hinnatakse selle panuse kvaliteeti.

— ELi lisaväärtus: mitmeotstarbelisus, sünergiad ja integratsioon. Projektid, mis hõlmavad konkreetsele valdkonnale keskendudes samal ajal läbimõeldud mitmeotstarbelist rakendusmehhanismi ja parandavad konkreetsete keskkonnavaluste eesmärkide integreerimist teistesse poliitikavaldkondadesse ning loovad sünergiaid liidu teiste poliitikavaldkondade eesmärkidega, kahjustamata LIFE määrusega taotletavaid eesmarke, saavad rohkem punkte.

— ELi lisaväärtus: jälgendatavus ja ülekantavus. Tegemist on võimalusega, et projekti korratakse ja kantakse üle selle rakendamise ajal ja hiljem. Edukas jälgendatavus ja ülekantavus nõuavad strateegiat, sealhulgas pingutusi, mille eesmärk on mitmekordistada projektilahenduste mõju ja ergutada laiemat kasutuselevõttu, saavutades kriitilise massi projekti vältel ja/või lühikeses ja keskpikas perspektiivis pärast programmi LIFE projekti lõppu. See läheb kaugemale teadmus-siirdest ja võrgustike rajamisest ning hõlmab projekti raames välja töötatud või rakendatud tehnikate, meetodite või strateegiate kasutuselevõttu mujal.

— ELi lisaväärtus: muud aspektid

Riikidevahelisus: eelistatakse riikidevahelisi projektiettepanekuid, kui riikidevaheline koostöö on oluline, et tagada projekti eesmärkide saavutamine. Selle kriteeriumi alusel võib ettepanekule lisapunkte anda ainult siis, kui on piisavalt tõendeid riikidevahelise lähenemisviisi lisaväärtuse kohta.

Keskkonnahoidlik hange: ettepanekud, milles nähakse ette selge rakendusmehhanism, et tagada keskkonnahoidliku hanke kontseptsioonide laiaulatuslik kohaldamine, saavad rohkem punkte.

⁽¹⁾ Teadustööd käsitlevad ettepanekud võib saata läbivaatamiseks raamprogrammi „Horisont 2020” asjaomaste programmide raames: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

ELi uurimis- ja innovatsiooniprogrammide tulemuste kasutuselevõtt: taotlused, milles nähakse ette raamprogrammist „Horisont 2020” või sellele eelnenud raamprogrammidest rahastatud keskkonna ja kliimaga seotud uurimis- ning innovatsiooniprojektide tulemuste kasutuselevõttu, saavad rohkem punkte, kui on piisavalt tõendeid sellise kasutuselevõtu lisaväärtuse kohta projekti jaoks.

— *Keskkonnaprojektide erikriteeriumid ja punktide andmise süsteem*

Keskkonna allprogrammi erikriteeriumid ja punktide andmise süsteem peegeldavad tõsiasi, et määratleti ainult keskkonna allprogrammi valdkondlikud prioriteedid (LIFE määruse III lisa) ja seotud projektiteemad (2. rubriik eespool).

— ELi lisaväärtus: panus projektiteemadesse

Programmi LIFE kohased taotlused, mis kuuluvad selgelt projektiteemade alla, millega rakendatakse III lisa sätestatud valdkondlikke prioriteete keskkonna allprogrammi jaoks, nagu on määratletud mitmeaastases tööprogrammis, saavad vastavalt käesolevale kriteeriumile lisapunkte.

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
1. Tehniline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
2. Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
3. ELi lisaväärtus: programmi LIFE keskkonna allprogrammi prioriteetse valdkonna erieesmärkidesse panustamise ulatus ja kvaliteet	10	20
4. Panus projektiteemadesse	–	10
5. ELi lisaväärtus: mitmeotstarbelisus, sünergiad ja integratsioon	7	15
6. ELi lisaväärtus: jälgendatavus ja ülekantavus	5	10
7. ELi lisaväärtus: riikidevahelisus, keskkonnahoidlik hange, kasutuselevõtt	–	5
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

— *Kliimameetmete projektide erikriteeriumid ja punktide andmise süsteem*

— ELi lisaväärtus: panus suurenenud vastupanuvõimesse kliimamuutuste suhtes ja/või kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse

Kliimameetmete allprogrammi projektide puhul tuleb tõendada ümberkujundavat mõju, mis väljendub suurenenud vastupanuvõimes kliimamuutustele ja/või kasvuhoonegaaside heite vähendamises. See peaks edendama üleminekut ressursitõhusale, vähese CO₂-heitelise ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele. Seda hinnatakse projekti enda tasandil ning projekti vältel või projektijärgses etapis saavutatud projektitulemuste laiemal jälgendatavusel/ülekantavusel potentsiaali tasandil.

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
1. Tehniline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
2. Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
3. ELi lisaväärtus: kliimamuutuste suhtes suurenenud vastupanuvõimesse ja/või kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse tehtava panuse ulatus ja kvaliteet	7	15

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
4. Eli lisaväärtus: programmi LIFE kliimameetmete allprogrammi prioriteetse valdkonna erieesmärkidesse panustamise ulatus ja kvaliteet	7	15
5. Eli lisaväärtus: mitmeotstarbelisus, sünergiate ja integratsiooni kvaliteet	7	15
6. Eli lisaväärtus: jälgendatavus ja ülekantavus	5	10
7. Eli lisaväärtus: riikidevahelisus, keskkonnahoidlik hange, kasutuselevõtt	–	5
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

5.1.2. Integreeritud projektid LIFE määruse artikli 18 punkti d kohaselt

Integreeritud projektide esitamise ja valimise menetlus on töötatud välja kaheetapilise menetluse alusel, nagu LIFE määruses ette on nähtud. See peaks lihtsustama võimalike taotlejate tööd ja tagama, et nad saavad protsessi käigus komisjonilt parimat võimalikku juhatust. Töökorraldus on üles ehitatud nii, et sellega kaasneks iga taotluse edenemine ja nn peenhäälestus. LIFE määruse temaatiliste eraldiste ja geograafilise jaotuse eeskirjadega lubatud piirides kohaldatakse hindamisprotsessi igas etapis rangelt kõigi taotluste võrdse kohtlemise põhimõtet.

5.1.2.1. Projektide esitamise ja valikumenetluse tehnilised meetodid

1. etapp

— Konkursikutse

— Kontseptsioonikirjelduse esitamine

Taotleja esitab lühikese kontseptsioonikirjelduse, milles visandatakse projekti sisu ja kava või strateegia, mida kavatakse rakendada, ning kava või strateegia üldise rakendamise rahastamiskava.

— Kontseptsioonikirjelduse hindamine ning küsimuste ja vastuste etapp

Kontseptsioonikirjeldusest lähtudes määrab komisjon kindlaks ja koostab nimekirja taotlustest, mis vastavad rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele. Nendele kriteeriumidele vastavate projektiettepanekute taotlejad kutsutakse osalema kirjalikus küsimuste ja vastuste etapis, mille jooksul nad saavad esitada täieliku taotluse ettevalmistusega seotud küsimusi. Selle etapi lõpus avalikustab komisjon küsimused ja vastused anonüümsel kujul, et aidata võrdselt kõiki taotlejaid nende täielike projektiettepanekute koostamisel. Vajaduse korral lisab komisjon küsimustele ja vastustele juhised seoses tüüpiskustega, millega taotlejad võivad olla kokku puutunud ja mis kontseptsioonikirjeldustes ilmsiks tulid.

2. etapp

— Täieliku ettepaneku esitamine

Rahastamiskõlbliku kontseptsioonikirjelduse esitanud taotlejatel palutakse esitada täielik ettepanek.

— Täieliku ettepaneku hindamine

Komisjon koostab pärast põhjalikku hindamist paremusjärjestatud ettepanekutest, mille rahastamist võib kaaluda, „esialgse pika nimekirja”. Edetabel põhineb ettepaneku väärtustel ja keskkonna allprogrammi puhul ka kooskõlal reeglina, et 55 % meetmetoetusteks ette nähtud vahenditest tuleb eraldada looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsele, ning vastavusel LIFE määruse artikli 19 lõikes 4 sätestatud geograafilise tasakaalu kriteeriumile. Komisjon kontrollib samuti taotlejate finants- ja tegevussuutlikkust projekt ellu viia.

— Rahastatavate projektide lõpliku nimekirja ja varunimekirja koostamine

Pärast läbivaatamise etappi tehakse ettepanek rahastada edukaid projekte olemasoleva eelarve piires. Varunimekirja koostatakse nendest paremusjärjestuse eesotsas olevatest projektidest, mida ei saa olemasolevat eelarvet arvesse võttes rahastada. Varunimekirja hõlmab veel 20 % programmi LIFE olemasolevast eelarvest.

— Toetuslepingu allkirjastamine

Kuigi kaheetapilist käsitusviisi kohaldatakse kogu mitmeaastase tööprogrammi jooksul, võib komisjon kohandada eespool kirjeldatud protsessi, võttes arvesse saadud kogemusi.

Integreeritud projektide paremusjärjestamisel tagab komisjon geograafilise tasakaalu, eraldades käesoleva mitmeaastase tööprogrammi kestuse jooksul igale liikmesriigile suunavalt üks kuni kaks integreeritud projekti, tagamaks, et kogu 2014.–2020. aasta rahastamisperioodi jooksul järgitakse LIFE määruse artikli 19 lõiget 4.

5.1.2.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

Järgmiseid rahastamiskõlblikkuse kriteeriume kohaldatakse nii kontseptsioonikirjelduse kui ka täieliku ettepaneku suhtes.

a) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Ettepanek lükatakse tagasi, kui see ei vasta ühele või mitmele järgmistest kriteeriumidest:

1. *Suur territoriaalne ulatus. Liidu sihtkava või* : strateegia rakendamine hõlmab suure territooriumi, eelkõige üht või mitut piirkonda või riiki. Mitut linna hõlmav lähenemisviis võib olla vastuvõetav ka selliste integreeritud projektide puhul, mille raames tegeletakse õhukvaliteedi juhtimisega, samuti integreeritud projektide puhul kliimameetmete allprogrammi raames.

2. *Muude rahastamisvahendite kaasamine.*: Lisaks integreeritud projektile endale ja selle jaoks LIFE määruse kohaselt (artikli 20 lõike 1 punktid a ja c) nõutavale spetsiifilisele kaasrahastamisele kaasatakse vähemalt üks muu asjaomane liidu, riiklik või erasektori rahastamisallikas liidu sihtkava või -strateegia rakendamiseks.

3. *Peamiste sidusrühmade kaasamine. Liidu sihtkava või* : strateegia rakendamisse kaasatakse peamised sidusrühmad.

i) Keskkonna allprogrammi projektide rahastamiskõlblikkuse erikriteerium

Integreeritud projekt ei ole rahastamiskõlblik, kui see ei sea eesmärgiks rakendada üht järgmistest liidu konkreetsete keskkonnavalade õigusaktidega nõutavatest, muude liidu seaduste kohaselt või liikmesriikide ametiasutuste välja töötatud keskkonnakavadest või strateegiatest:

a) prioriteetsed tegevusraamistikud elupaikade direktiivi artikli 8 kohaselt;

b) jäätmekavad jäätmete raamdirektiivi artikli 28 kohaselt;

c) veemajanduskavad vee raamdirektiivi VII lisa kohaselt või

d) õhukvaliteedi kavad õhukvaliteedi direktiivi kohaselt.

ii) Kliimameetmete allprogrammi projektide rahastamiskõlblikkuse erikriteerium

Integreeritud projekti eesmärk peab olema rakendada üht järgmistest, liidu konkreetsete kliimavalade õigusaktidega nõutavatest, muude liidu seaduste kohaselt või liikmesriikide ametiasutuste välja töötatud kliimakavadest või strateegiatest ühes järgmistest valdkondadest:

a) riiklik, piirkondlik või kohalik konkreetne kohandamisstrateegia või tegevuskava

b) linna- või kogukonnapõhine tegevuskava, mis on teed rajav üleminekul vähese CO₂-heitega ja/või kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ühiskonnale

c) riiklik, piirkondlik või tööstusharu/sektori konkreetne kasvuhoonegaaside heite vähendamise strateegia või vähese CO₂-heitega majanduse tegevuskava.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

Järgmisi toetuse määramise kriteeriume kohaldatakse ainult täieliku ettepaneku suhtes. Kõik ettepanekud, mis vastavad rahastamiskõlblikkuse (ja valiku-)kriteeriumidele, lubatakse toetuse määramise etapis nende kvaliteedi põhjalikule hindamisele. Sellesse etappi jõudnud ettepanekule antakse punkte järgmiste toetuse määramise kriteeriumide alusel:

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
1. Tehniline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
2. Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
3. ELi lisaväärtus: eesmärkidesse panustamise ulatus ja kvaliteet	15	20
4. ELi lisaväärtus: muude rahastamisvahendite, eeskätt liidu rahastamisvahendite kaasamise ulatus ja kvaliteet	–	10
5. ELi lisaväärtus: mitmeetstarbelisuse, sünergiate ja integratsiooni kvaliteet	7	15
6. ELi lisaväärtus: jälgendatavus ja ülekantavus	5	10
7. ELi lisaväärtus: riikidevahelisus, keskkonnahoidlik hange, kasutuselevõtt	–	5
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

Järgmised toetuse määramise kriteeriumid on spetsiifilised või sisaldavad elemente, mis on spetsiifilised integreeritud projektide jaoks:

— ELi lisaväärtus: eesmärkidesse panustamise ulatus ja kvaliteet

Hinnatakse, mil määral iga ettepanek aitab kaasa programmi LIFE ühe või mitme uue üld- ja erieesmärgi täitmisele, nagu on sätestatud uue LIFE määruse artiklites 3, 10, 11 ja 12 (LIFE, keskkond) ja artiklites 3, 14, 15 ja 16 (LIFE, kliimameetmed).

Kontrollitakse järgmisi eriaspekte, sõltuvalt prioriteetsest valdkonnast, mille alla projekt kuulub:

— Keskkonna allprogrammi projektide erikriteeriumid

— Integreeritud projekt, mille raames tegeletakse prioriteetsete raamprogrammide rakendamisega NATURA 2000 jaoks

ELi lisaväärtust tõendatakse seoses projekti panusega ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia 1. eesmärgi saavutamisse ning elupaikade direktiivi ja linnukaitse direktiivi üldeesmärkidesse ja eeskätt seoses panusega ühendusele oluliste liikide ja elupaigatüüpide (elupaikade direktiiv) ja/või linnuliikide (linnukaitse direktiiv) kaitsestaatusse parandamisse.

— Integreeritud projektid, millega rakendatakse veemajanduskavu

ELi lisaväärtust tuleb tõendada seoses nende panusega vee raamdirektiivi eesmärkide saavutamisse. Kavandatud tegevus peaks olema suunatud märkimisväärsele koormusele, mis mõjutab keskkonna veehoidmisvõimet, ja vähese mõjuga meetmete kasutamisele (nt roheline taristu) saastuse kaotamiseks. Liikmesriigid oleksid pidanud sellised meetmed kindlaks määrama asjaomaste liidu õigusaktide ja poliitikasuundade (nt vee raamdirektiiv, merestrateegia raamdirektiiv, asulareovee puhastamise direktiiv, joogiveedirektiiv, suplusvee direktiiv, üleujutusi käsitlev direktiiv ja/või põuakavad) rakendamise ettevalmistamiseks läbi viidud hindamiste käigus.

Projektid peaksid keskenduma meetmete suuremahulisele (nt alamvesikonna või vesikonna osas) kavandamisele ja elluviimisele, et suurendada veehoidmisvõimet linna- ja maapiirkondades, infiltratsiooni, veeressursse ning eemaldada saasteained looduslike või looduslikega sarnaste protsesside teel. Projektid peaksid taotlema sünergiat, et rakendada meetmeid, mis leevendavad olemasolevat hüdro-morfoloogilist koormust ja parandavad bioloogilise mitmekesisuse olukorda ning omavad esteetilist väärtust.

- Integreeritud projekt, mille raames tegeletakse jäätmemajanduskavade rakendamisega

Integreeritud projekti eesmärk on toetada jäätmemajanduskavade rakendamist, nagu nõutakse jäätmete raamdirektiivi 2008/98/EÜ⁽¹⁾ artikliga 28, ja/või jäätmetekke vältimise programme rakendamist, nagu nõutakse vee raamdirektiivi artikliga 29.

Projekti ELi lisaväärtust hinnatakse seoses panusega jäätmehierarhia (vee raamdirektiivi artikkel 4) rakendamisse, vee raamdirektiivi artikliga 11 ette nähtud ringlussevõtu eesmärkide saavutamisse ja ELi jäätmealastes õigusaktidega hõlmatud lisaeesmärkide saavutamisse, samuti nende eesmärkide toetamiseks vajalike meetmete rakendamisse.

- Integreeritud projekt, mille raames tegeletakse õhukvaliteedi kavade ja programmide rakendamisega

Integreeritud projekti eesmärk on toetada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/50/EÜ⁽²⁾ määratletud kohalike ja piirkondlike õhukvaliteedi kavade rakendamist ja seiret, mille lõppeesmärk on edendada riiklike õhusaaste vähendamise programme. Kui projektid põhinevad kohalikel õhukvaliteedi kavadel, peaksid nad hõlmama vähemalt viie linna vahelist koordineerimist ja koostööd seoses selliste kavadega; kui projektid põhinevad piirkondlikul õhukvaliteedi kaval, peaksid nad hõlmama kõigi kohalike omavalitsusasutuste ja piirkondlike haldusasutuste vahelist koordineerimist ja koostööd. Eelistatakse suuremahulisi projekte.

- *Kliimameetmete projektide erikriteeriumid*

- Integreeritud projekt, mille raames tegeletakse kliimamuutuste leevendamise strateegiate, kavade ja tegevuskavade rakendamisega

Integreeritud projekt toetab kasvuhoonegaaside heite vähendamise strateegiate, kavade või vähese CO₂-heittega majanduse tegevuskavade rakendamist ning on seotud konkreetsete omavalitsuste või piirkondadega (nt nagu on teatatud linnapeade paktis), tööstus- või põllumajandussektoriga (analüüsides maakasutust piirkondlikul tasandil, sotsiaalset ja majanduslikku konteksti) või muude majandussektoritega, tutvustades tehnoloogia- ja teenusepõhiseid lähenemisviise jätkusuutlikul ja innovaatilisel viisil. Integreeritud programmi võib täiendada vajalike taristuinvesteeringutega või innovaatiliste tehnoloogialahenduste ja teenuste väljaarendamise ja kasutuselevõtuga linnades, piirkondades ja/või kogukondades, mida toetatakse liidu teistest asjaomastest rahastamiskavadest, mida täpsustatakse ka strateegias/kavas/tegevuskavas. Nende ELi lisaväärtust hinnatakse seoses integreeritud projekti panusega kasvuhoonegaaside heite vähendamisse, erinevatesse poliitikasuundadesse süvalaiendamise tasemega, mitmesuguste sidusrühmade otsese kaasamisega ja sellega, millises ulatuses integreeritud projekt on strateegia/kava/tegevuskava operatiivne osa.

- Integreeritud projekt, mille raames tegeletakse kliimamuutustega kohanemise strateegiate, kavade ja tegevuskavade rakendamisega

Integreeritud projekti eesmärk on rakendada kliimamuutustega kohanemise strateegiaid, kavade või tegeleda konkreetsete kliimamuutuste suhtes haavatavate aladega (nt rannikualad, põuapiirkonnad ja muud prioriteetsed valdkonnad, nagu on määratletud ELi kohanemisstrateegia 2. meetmes). Riiklikest rahastamisallikatest rahastatud meetmed või muudest asjaomastest liidu rahastamiskavadest rahastatud meetmed peaksid täiendama meetmeid, mida rahastatakse programmist LIFE, et rakendada üldist kohanemisstrateegiat või -kava. Toetust võiks anda näiteks ülejutuste ohjamiseks piiriüleses vesikonnas või rannikupiirkonnas või mitmeid linnu hõlmavatele linnapiirkonna kohanemismeetmetele. Sünergiaid teiste keskkonna- ja kliimapolitiika valdkondadega peaksid olema kohanemisprojektide keskne teema, nt tuleks alati, kui see on asjakohane, edendada kliimamuutustega kohanemist ja bioloogilist mitmekesisust. ELi lisaväärtust hinnatakse ka seoses integreeritud projekti panusega ELi kohanemisstrateegia eesmärkide⁽³⁾ täitmisse, erinevatesse sektoritesse süvalaiendamise tasemega ja mitmesuguste sidusrühmade kaasamisega.

- ELi lisaväärtus: muude rahastamisvahendite, eeskätt liidu rahastamisvahendite kaasamise ulatus ja kvaliteet. Teis(t)e rahastamismehhanismi(de)ga koordineerimise kvaliteet ja programmi LIFE täiendavate muude ettenähtud rahastamisvahendite kasutamise tase (üle minimaalse vajaliku rahastamiskõlblikkuse taseme), samuti nende tegeliku kaasamise tõenäosus ja nende funktsionaalne seos rakendatava kavaga määrab, kas integreeritud projekt saab käesoleva kriteeriumi alusel lisapunkte. Integreeritud projektid, millesse tõenäoliselt kaasatakse liidu rahastamisvahendid ja millel on funktsionaalne seos rakendatava kavaga ning milles nähakse ette rahuldav koordineerimismehhanism, saavad rohkem punkte.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/50/EÜ, 21. mai 2008, välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta (ELT L 152, 11.6.2008, lk 1).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/clima/events/articles/0069_en.htm

- ELi lisaväärtus: mitmeetstarbelisuse mehhanismi, sünergiate ja integratsiooni kvaliteet. Integreeritud projektide ettepanekud peavad esitama eriti kvaliteetseid mitmeetstarbelisuse rakendamise mehhanisme (nt sellised, mille eesmärk on keskkonna- ja kliimaalane kasu ja suutlikkuse suurendamine), mis teevad võimalikuks tulemuste saavutamise muudes poliitikavaldkondades, ⁽¹⁾ sünergiate loomise nende poliitikavaldkondadega ja nendesse keskkonna- ja kliimameetmete eesmärkide integreerimise.

5.1.3. Tehnilise abi projektid LIFE määruse artikli 18 punkti e kohaselt

Tehnilise abi projektide raames antakse meetmetoetuste kaudu rahalist abi, et aidata taotlejatel integreeritud projekte ette valmistada. Tehnilise abi projektidele võib kättesaadavaks teha maksimaalselt 1 % integreeritud projektidele eraldatud igaaastast eelarvest. ELi panuse maksimummäär tehnilise abi projekti kohta on kinnitatud 100 000 eurole.

5.1.3.1. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Tehnilise abi projektide valimisel järgitakse mõlema allprogrammi projektide puhul samu tehnilisi meetodeid. Kohaldatakse kiirendatud käsitusviisi.

Projektide valikumenetlus korraldatakse järgmiselt.

— Taotluste hindamine

Komisjon kontrollib iga taotluse vastavust rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumidele ning hindab neid toetuse määramise kriteeriumide suhtes.

— Rahastatavate projektide lõpliku nimekirja ja varunimekirja koostamine

Pärast läbivaatamise etappi tehakse ettepanek rahastada edukaid projekte olemasoleva eelarve piires. Varunimekirja koostatakse nendest paremusjärjestuse eesotsas olevatest projektidest, mida ei saa olemasolevat eelarvet arvestades rahastada. Varunimekirja hõlmab veel 20 % programmi LIFE olemasolevast eelarvest.

— Toetuslepingu allkirjastamine

5.1.3.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

Kohaldatakse järgmisi rahastamiskõlblikkuse ja toetuse määramise peamisi erikriteeriume:

a) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Tehnilise abi projekti ettepanek pääseb toetuse andmise kriteeriumidele vastavuse hindamisele ainult siis, kui

- projekti ettepaneku eesmärk on tulevase integreeritud projekti ettepaneku ettevalmistamine;
- taotleja ei ole liikmesriik, keda rahastatakse suutlikkuse suurendamise projekti raames, mis hõlmab vähemalt ühte osa perioodist, mis plaanitakse hõlmata tehnilise abi projektiga.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

Kõigi rahastamiskõlblike taotluste väärtust hinnatakse ja neile antakse punkte vastavalt järgmistele toetuse määramise kriteeriumidele ja punktide andmise süsteemile.

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
1. Tehniline järjepidevus ja kvaliteet	30	60
2. Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	20	40
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

⁽¹⁾ Eeskätt merekeskkond kooskõlas merestrateegia raamdirektiivi eesmärkidega.

— Tehniline järjepidevus ja kvaliteet

Ettepaneku selgust, järjepidevust ja teostatavust hinnatakse, pidades silmas projekti eesmärgi ja selle oodatavaid tulemusi. Arvesse võetakse tulevase integreeritud projekti laadi ja ulatust.

— Rahaline järjepidevus ja kvaliteet

Hinnatakse kavandatud eelarvet ja selle kooskõla kavandatud meetmetega ja kohaldatavate eeskirjadega, samuti kavandatud lähenemisviisi kulutõhusust. Ka hinnatakse ettepaneku maksumuse ja kvaliteedi suhet.

5.1.4. Suutlikkuse suurendamise projektid LIFE määruse artikli 18 punkti f kohaselt

Suutlikkuse suurendamise projektide raames antakse rahalist toetust meetmetele, mis on vajalikud liikmesriikide suutlikkuse suurendamiseks, sealhulgas programmi LIFE riiklikud või piirkondlikud kontaktpunktid, eesmärgiga võimaldada liikmesriikidel osaleda tulemuslikumalt programmis LIFE.

Meetmete hulka võivad muu hulgas kuuluda

- uute töötajate töölevõtmine ja nende koolitamine riiklike või piirkondlike LIFE kontaktpunktide jaoks;
- kogemuste ja parimate tavade vahetamise lihtsustamine ning programmi LIFE raames rakendatud projektide tulemuste levitamise ja kasutamise edendamine;
- koolitajate koolitamisel põhinevad lähenemisviisid;
- liikmesriikides ametiasutuste vahelised vahetus- ja lähetusprogrammid, eriti oma valdkonna parimate töötajate vahetus.

Suutlikkuse suurendamise kavasse kuuluvad meetmed võivad sisaldada ekspertteenuste hankeid, et kõrvaldada ajutised tehnilised puudused ja ajutine protsessisuutlikkuse puudulikkus, kuid need ei tohi sisaldada selliste ekspertide teenuste hankeid, kelle peamine ülesanne on taotluste kirjutamine iga-aastastele taotlusvoorudele esitamiseks.

5.1.4.1. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Suutlikkuse suurendamise projektide taotlused läbivad toetuse määramise kiirendatud menetluse. Arvestades asjaolu, et artikli 19 lõike 8 kohaselt saab suutlikkuse suurendamise projekte eraldada ainult eelnevalt kindlaks määratud arvule liikmesriikidele ja et toetust saab anda ainult ühele projektile liikmesriigi kohta, ei ole saadud taotluste vahel konkurentsi. Seepärast võib taotlusi esitada jooksvalt alates programmi LIFE meetmetoetuste (mis sisaldab suutlikkuse suurendamise projektide taotlemise paketti) 2014. aasta taotlusvoorude avaldamiskuupäevast. Taotlused tuleb esitada enne 2015. aasta kolmanda kvartali lõppu, et need arvestataks rahastamisperioodi 2014–2017.

Taotlusi hinnatakse, et tagada kooskõla rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja eelpool esitatud toetuse määramise künis- tega.

Toetused allkirjastatakse pärast hindamisprotsessi edukat lõppu.

5.1.4.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

Kohaldatakse järgmisi rahastamiskõlblikkuse ja toetuse määramise kriteeriume:

a) rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Taotlus peab vastama järgmistele rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele.

- Taotleja on liikmesriik, kus
 - SKP elaniku kohta 2012. aastal ei ületanud 105 % liidu keskmisest, ning
 - 2010., 2011. ja 2012. aastaks määruse (EÜ) nr 641/2007 artiklis 6 kehtestatud suunava riikliku eraldise kasutamise suutlikkuse keskmine määr on alla 70 % või
 - SKP elaniku kohta 2012. aastal oli alla 90 % liidu keskmisest või
 - liikmesriik ühines liiduga pärast 1. jaanuari 2013.

- Taotlus sisaldab suutlikkuse suurendamise kava, milles liikmesriik kohustub
 - säilitama käesoleva mitmeaastase tööprogrammi ajaks programmi LIFE jaoks ette nähtud ressursid, sealhulgas töötajate arvu tasemetel, mis ei ole madalamad kui 2012. aasta tasemed;
 - mitte taotlema järgmist suutlikkuse suurendamise projekti, kui suutlikkuse suurendamise projekt talle antakse.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

- **Tehniline järjepidevus ja kvaliteet** suutlikkuse suurendamise projektides viitavad kavandatud meetmetele eesmärgiga suurendada liikmesriigi suutlikkust esitada edukaid taotlusi projektide rahastamiseks keskkonna ja kliimameetmete allprogrammide raames.

Kõigi rahastamiskõlblike taotluste väärtust hinnatakse ja neile antakse punkte vastavalt järgmistele toetuse määramise kriteeriumidele ja punktide andmise süsteemile.

Toetuse määramise kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
Tehniline järjepidevus ja kvaliteet	15	30
Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	10	20
Käsituse terviklikkus seoses avastatud puudustega, mis põhjustasid liikmesriigi vähest osalust 2010–2012. aasta LIFE+ programmides.	15	30
Oodatud paranemise tutvustus seoses programmi LIFE võimega edendada integreerimist teistesse poliitikavaldkondadesse, majandustegevusse ja muudesse programmidesse, vastastikust täiendavust, sünergiaid ja jälgendatavust.	10	20
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

5.1.5. Ettevalmistusprojektid LIFE määruse artikli 18 punkti g kohaselt

Ettevalmistusprojektide raames tegeletakse liidu keskkonna- või kliimapoliitika ja õigusaktide väljatöötamise ja rakendamise seotud erivajadustega.

5.1.5.1. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Komisjon esitab kord aastas ülevaate nendest erivajadustest seoses liidu keskkonna- ja kliimapoliitika ja õigusaktide väljatöötamise ja rakendamisega, millega on vaja eelolevatel aastatel tegeleda, ning määrab nende hulgas kindlaks vajadused, millega võiks tegeleda ettevalmistusprojektide raames. Kuni 1 % meetmetoetustele eraldatud vahenditest (välja arvatud integreeritud ja tehnilise abi projektid) võib reserveerida ettevalmistusprojektidele.

Enne iga-aastase taotlusvooru käivitamist saavad liikmesriigid esialgse nimekirja erivajadustest, millega võiks tegeleda ettevalmistusprojektide raames, ja neil palutakse esitada oma märkused. Nende märkuste alusel koostatakse lõplik nimekirja.

Komisjon määratleb konkreetsed valiku- ja toetuse määramise kriteeriumid selliselt kindlaks määratud projektide, projektide kestuse ja igale projektile eraldatava esialgse eelarve jaoks.

Projektide valikumenetlus korraldatakse järgmiselt.

— Taotluste hindamine

Komisjon kontrollib iga taotluse vastavust rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumidele ning hindab neid toetuse määramise kriteeriumide suhtes.

— Rahastatavate projektide lõpliku nimekirja ja varunimekirja koostamine

Pärast läbivaatamise etappi tehakse ettepanek rahastada edukaid projekte olemasoleva eelarve piires. Vajaduse korral võib koostada varunimekirja.

— Toetuslepingu allkirjastamine

5.1.5.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

Kohaldatakse järgmisi rahastamiskõlblikkuse ja toetuse määramise kriteeriume:

a) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Igal projektikonkursil määratletakse konkreetsed rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumid. Need põhinevad komisjoni koostöös liikmesriikidega määratletud erivajadustel, millega tegeletakse ettevalmistusprojektide raames.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

Ettevalmistusprojektid antakse isiku(te)le või juriidilis(t)ele isiku(te)le, kes esitab/esitavad taotluse, mis kogub läbisaamiseks vajalikud punktid, ning kes saavutab/saavutavad järgmiste kriteeriumide puhul suurima punktisumma:

Kriteeriumid	Minimaalne nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
Taotluse tehniline järjepidevus ja kvaliteet seoses käsitletavate erivajadustega	22	45
Lähenedisviisi terviklikkus seoses käsitletavate erivajadustega	15	30
Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	12	25
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

5.1.6. LIFE määruse artiklis 3 sätestatud üldesmärkide saavutamiseks vajalikud projektid

Muid projekte (katse-, näidis- või muid projekte) võib rahastada finantsmääruse kohaldamise eeskirjade artikli 190 kohaselt allpool kirjeldatud kriteeriumide alusel.

5.1.6.1. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Kui komisjon tuvastab vajaduse LIFE määruse artiklis 3 sätestatud üldesmärkide saavutamiseks vajaliku konkreetse *ad hoc* projekti järele, võib ta avaldada konkursikutse. Sellistele projektidele eraldatavaid vahendeid ei arvestata projektidele LIFE määruse artikli 17 lõike 4 kohaselt eraldatavate miinimumvahendite hulka.

5.1.6.2. Rahastamiskõlblikkus ja toetuse määramise kriteeriumid

a) Rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid

Muud projektid peavad

— **aitama kaasa** ühe või mitme LIFE määruse artiklis 3 sätestatud **üldesmärgi** saavutamisele ja LIFE määruse artiklites 10–12 ning 14–16 sätestatud **kohaldatavate eriesmärkide** saavutamisele,

— kuuluma programmi LIFE allprogrammi **prioriteetse valdkonna kohaldamisalasse**, nagu on sätestatud LIFE määruse artiklites 9 ja 13, mille raames projekti ettepanek esitati.

b) Toetuse määramise kriteeriumid

Muud projektid antakse isiku(te)le või juriidilis(t)ele isiku(te)le, kes esitab/esitavad taotluse, mis kogub läbisaamiseks vajalikud punktid, ning kes saavutab/saavutavad järgmiste kriteeriumide puhul suurima punktisumma:

Kriteeriumid	Minimaalsed nõutavad punktid (*)	Maksimaalsed punktid
Taotluse tehniline järjepidevus ja kvaliteet seoses käsitletavate erivajadustega	22	45
Lähenedisviisi terviklikkus seoses käsitletavate erivajadustega	15	30
Rahaline järjepidevus ja kvaliteet	12	25
Punktide (nõutav) üldsumma	55	100

(*) Projektitaotlus peab saavutama toetuse määramise iga kriteeriumi puhul vähemalt minimaalsed vajalikud punktid ning samuti nõutava punktide üldsumma 55 punkti või rohkem.

5.2. Tegevustoetused

LIFE määruse artikliga 21 nähakse ette toetada selliste mittetulundusüksuste teatavaid tegevus- ja halduskulusid, mis toimivad liidu üldistes huvides, tegutsevad peamiselt keskkonna- või kliimameetmete valdkonnas ning osalevad liidu poliitika ja õigusaktide väljatöötamises, rakendamises ja nende täitmise tagamises.

Toetusesaaja majandusaasta 2015 kaasrahastamiseks korraldatakse üks iga-aastaste tegevustoetuste taotlusvoor. Alates 2016. aastast seatakse tegevustoetuste jaoks sisse raampartnerluslepingute kaheaastane süsteem. See tagab tasakaalu saavutamise toetusesaajate suurema kindluse ja stabiilsuse vajaduse ning säilitab samas teatud konkurentsitaseme mittetulundusüksuste vahel.

Tegevustoetusi võib anda väljaspool taotlusvoore nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, nagu on määratletud komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 1268/2012 (mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 (mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju) kohaldamise eeskirju))⁽¹⁾ artiklis 190, eelkõige siis, kui toetusesaaja tunnused ei jäta muud valikut või kui toetusesaaja on sellisena määratletud õiguslikul alusel.

Taotlusi kontrollitakse nende vastavuse suhtes rahastamiskõlblikkuse ja valikukriteeriumidele. Taotluste puhul, mis täidavad nimetatud kriteeriumid, hinnatakse üldist olulisust ja kvaliteeti seoses toetuse määramise kriteeriumidega. Punkte antakse vastavalt nendele kriteeriumidele ja nõutav on kvaliteedi miinimumtase. Lõplik toetuse määramise otsus tehakse hindamisprotsessi tulemuste alusel.

5.2.1. Tegevustoetuste valikukriteeriumid

Valikukriteeriumidega hinnatakse taotleja finants- ja tegevussuutlikkust kavandatud tööprogrammi elluviimiseks.

Taotlejad valitakse ainult siis, kui eelmise kahe aasta tegevuse tulemuslikkusega seotud konkreetsete tõendavate dokumentide alusel suudavad nad tõestada

- tegevussuutlikkust – taotlejal peab olema projekti elluviimiseks nõutav erialane pädevus ja kvalifikatsioon, ning
- finantssuutlikkust – taotlejal peavad olema stabiilsed ja piisavad rahastamisallikad, et ta suudaks jätkata oma tegevust terve aasta vältel, milleks toetus antakse, ja osaleda selle rahastamises.

Teatud erandlikel asjaoludel, eriti juhul, kui kogemustega organisatsioonid on loonud uue võrgustiku, võib komisjon anda toetust, tehes erandi nõudest esitada tõendavad dokumendid kahe eelmise aasta kohta.

Seoses finantssuutlikkusega kohaldatakse avaliku sektori asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonide valimise suhtes finantsmääruse artiklit 131.

⁽¹⁾ ELT L 362, 31.12.2012, lk 1.

5.2.2. Tegevustoetuste määramise kriteeriumid

5.2.2.1. Iga-aastased tegevustoetused / vabaühenduste raampartnerluslepingud

LIFE määruse artikli 12 punktis d ja artikli 16 punktis d nimetatakse juhtimise ja teabe vastavate prioriteetsete valdkondade erieesmärgina „edendada paremat keskkonna- ja kliimaalast juhtimist, laiendades sidusrühmade, sealhulgas vabaühenduste osalemist poliitika- ja poliitika rakendamise alastes konsultatsioonides”.

Nii iga-aastaste tegevustoetuste saajate kui ka raampartnerluslepingust kasusaajate valimise suhtes kohaldatakse järgmisi toetuse määramise kriteeriume.

1. Liidu keskkonna- ja kliimameetmete poliitika kujundamise protsessis osalemise asjakohasus:

- seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi temaatiliste eesmärkide kohaselt:
 - kaitsta, säilitada ja tugevdada liidu looduskapitali;
 - muuta liit ressursitõhusaks, keskkonnahoidlikuks ja konkurentsivõimeliseks vähese CO₂-heitega majanduseks;
 - kaitsta liidu kodanikke keskkonna ja kliimaga seotud koormuse ning tervise ja heaoluga seotud ohtude eest,
- kliima- ja energiapaketi, 2050. aastaks konkurentsivõimelise, vähese CO₂-heitega majanduse suunas liikumise tegevuskava ja liidu kohanemisstrateegia kohaselt.

2. Olulisus ja võime panustada

- liidu keskkonna- ja kliimameetmeid käsitlevate õigusaktide kasu maksimeerimisse, parandades rakendamist ja jõustamist;
- liidu keskkonna- ja kliimameetmete poliitika teadmiste ja tõendite baasi parandamisse;
- keskkonna- ja kliimameetmete poliitikasse investeerimise kindlustamisse ja keskkonnavalaste välismõjudega tegelemisse ning
- keskkonna- ja kliimameetmete integratsiooni ja poliitilise sidususe parandamisse.

3. Olulisus liidu linnade jätkusuutlikkuse edendamise jaoks ja liidu tulemuslikkuse suurendamiseks rahvusvaheliste keskkonna ja kliimaga seotud probleemide lahendamisel.

4. Olulisus keskkonna ja kliimaga seotud esilekerkivate probleemide lahendamisel ja uute poliitiliste prioriteetidega tegelemisel.

5. Partneri liidu poliitika kujundamise protsessi antud panuse tulemuslikkus.

6. Organisatsiooniline areng – võimalused areneda, et saada liidu poliitika kujundamise protsessis tõhusamaks sidusrühmaks.

Järgmist lisakriteeriumi kohaldatakse ainult aastaste tegevustoetuste valimisel.

7. Tööprogrammi tehniline ja rahaline järjepidevus.

Raampartnerluslepingute puhul kutsutakse raampartneriteks valitud organisatsioone üles esitama igal aastal oma tööprogramm, mida analüüsitakse, arvestades konkreetse iga-aastase tegevustoetuse määramist.

Iga-aastastele eritoetustele raampartnerluslepingute raames kohaldatakse järgmisi kriteeriume:

1. tööprogrammi vastavus raampartnerluslepingus kirjeldatud eesmärkidele ja tegevuse laadile;
2. olulisus keskkonna ja kliimaga seotud esilekerkivate probleemide lahendamisel ja uute poliitiliste prioriteetidega tegelemisel;

3. tööprogrammi teostatavus ja sisemine ühtsus ajalises raamistikus;
4. sidusus tööprogrammi ja kavandatud eelarve vahel, sealhulgas ressursside tõhus kasutamine.

5.2.2.2. Muud tegevustoetused

Muud tegevustoetused mittetulundusüksustele, kes tegutsevad liidu üldistes huvides, antakse järgmiste toetuse määramise kriteeriumide alusel:

1. tööprogrammi eesmärkide olulisus LIFE määruse ja vajaduse korral valdkondlike prioriteetide ja projektiteemade suhtes;
2. tööprogrammi teostatavus ja sisemine järjepidevus;
3. kavandatud meetmete kulutõhusus;
4. võimalik käegakatsutav mõju sidusrühmadele;
5. tegevuse ja kavandatud eelarve kooskõla.

5.3. Rahastamisvahendid

Rahastamist LIFE määruse artikli 17 lõike 4 tähenduses antakse kahele järgmisele katselisele rahastamisvahendile, eesmärgiga saavutada LIFE määruse artiklis 3 sätestatud üldeesmärgid.

- Looduskapitali rahastamisvahend (**Natural Capital Financing Facility**, NCFF) – uus rahastamisvahend, mis võetakse mõlemas allprogrammis katseliselt kasutusele, et katsetada ja tutvustada innovaatilisi rahastamisviise projektide puhul, millega edendatakse looduskapitali säilitamist prioriteetsetes valdkondades nagu loodus ja bioloogiline mitmekesisus ning kliimamuutustega kohanemine.
- Energiatõhususe vahendi erasektori poolne rahastamine (**Private Financing for Energy Efficiency instrument**, PF4EE) – kliimameetme allprogrammi katseline rahastamisvahend; sellega katsetatakse uut meetodit, et lahendada küsimus seoses riiklike prioriteetidega hõlmatud energiatõhususe investeeringute piiratud juurdepääsuga piisavale ja taskukohasele kommertsrahastamisele.

Määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 (edaspidi „finantsmäärus”), eelkõige selle artiklite 139 ja 140 kohaste rahastamisvahendite käsitlevate sätete täitmist on kirjeldatud allpool.

Projekte toetavad rahastamisvahendid võivad esineda määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 VIII jaotises osutatud mis tahes vormis ja neid rakendatakse kooskõlas VIII jaotisega ning neid võib kombineerida üksteisega ja liidu eelarvest antavate toetustega.

Vastavalt artikli 140 lõikele 6 käsitatakse iga-aastaseid tagasimakseid, sealhulgas kapitali tagasimakseid, vabastatud tagatisi ja laenu põhisumma tagasimakseid sihtotstarbelise sisetuluna ja neid kasutatakse sama rahastamisvahendi jaoks ajavahe-
mikul, mis ei ületa assigneeringute kulukohustustega sidumise perioodi pluss kaks aastat.

Valmistades ette komisjoni rakendusotsust mitmeaastase tööprogrammi vastuvõtmise kohta aastateks 2014–2017, esitati programmi LIFE komiteele ja komisjonile teabedokumentidena kahe rahastamisvahendi eelhinnangud.

Komisjon teeb vahehindamised hiljemalt 30. juuniks 2017 (LIFE määruse artikkel 27) ja annab sellega seoses tagasisidet aastatel 2014–2016 rakendatud rahastamisvahendite rakendamise kohta. Nõutavas välises hinnanguaruandes hinnatakse iga rahastamisvahendi asjakohasust ja tõhusust programmi LIFE poliitikaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamise suhtes, nende tulemuslikkust, nende kasulikkust turu puudujääkidega ja mitteoptimaalsete investeerimisolukordadega tegelemisel ning rahastamisvahendite eneste üldist järjepidevust, ning pakutakse ka soovitusi täienduste tegemiseks.

Komisjon annab vähemalt kord aastas aru LIFE komiteele, erikoosolekuid saab kokku kutsuda aga vastavalt vajadusele. Rakendamise kahel esimesel aastal annab komisjon rahastamisvahendite edukusest LIFE komiteele vähemalt kolm korda aru (sügis 2014, kevad 2015 ja sügis 2015).

5.3.1. Looduskapitali rahastamisvahend (NCFE)

5.3.1.1. Panus programmi LIFE eesmärkidesse

See rahastamisvahend aitab kaasa programmi LIFE eesmärkide saavutamisele, eelkõige programmi LIFE keskkonna allprogrammi looduse ja bioloogilise mitmekesisuse prioriteetsetes valdkondades ning programmi LIFE kliimameetmete allprogrammi kliimamuutustega kohanemise prioriteetsetes valdkonnas, rahastades esmaseid investeeringu- ja tegevuskulusid tulutoovate või kulusäästlike katseprogrammide puhul, millega edendatakse looduskapitali säilitamist, taastamist, haldamist ja parandamist bioloogilise mitmekesisuse ja kohanemise heaks, sealhulgas ökosüsteemipõhiseid lahendusi maa, mullastiku, metsanduse, põllumajanduse, vee ja jäätmetega seotud probleemidele. Looduskapitali rahastamisvahend on uus poliitikavahend innovatiivsetele katseprojektidele. Sellel on potentsiaali parandada programmi LIFE kulutõhusust tänu võimendusele ja täiendavusele. See aitab kaasa innovatiivse ja jätkusuutliku ärilise rahastamistegevuse pikemaajalise suutlikkuse suurendamisele. Looduskapitali rahastamisvahend täiendab ja toetab liikmesriikide bioloogilist mitmekesisust ja kliimamuutustega kohanemist puudutavaid poliitikaeesmärke.

Konkreetselt:

- Looduse ja bioloogilise mitmekesisuse puhul aitab looduskapitali rahastamisvahend kaasa liidu bioloogilise mitmekesisuse poliitika ja sellealaste õigusaktide, sealhulgas ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2020, direktiivi 2009/147/EÜ ja direktiivi 92/43/EMÜ rakendamisele, eelkõige kohaldades, töötades välja ja katsetades projekte ning demonstreerides nende teostatavust. Samuti toetab see direktiivi 92/43/EMÜ artikliga 3 ettenähtud Natura 2000 võrgustiku edasist arendamist, rakendamist ja haldamist ning parandab selle vastupanuvõimet tänu ökosüsteemide kaitsmisele ja taastamisele ka väljaspool võrgustikku. Teatud tüüpi projekte ei või aga Natura 2000 aladel rakendada.
- Seoses kliimamuutustega kohanemisega aitab looduskapitali rahastamisvahend kaasa liidu kohanemispoliitika rakendamisele, eelkõige töötades välja ja katsetades ökosüsteemipõhiseid lähenemisviise kliimamuutustega kohanemiseks ning tutvustades neid. Samuti aitab see kaasa selliste innovatiivsete kohanemistehnicate, -süsteemide, -meetodite ja -vahendite väljatöötamisele ja tutvustamisele, mis sobivad korduvaks läbiviimiseks, ülekandmiseks või süvalaiendamiseks.

5.3.1.2. Rahastamisvahendi ülesehitus

Rahastamisvahendi rakendamine tehakse ülesandeks Euroopa Investeerimispankale (EIP) kaudse juhtimise kaudu.

Looduskapitali rahastamisvahendis ühendatakse projektide otsene ja kaudne rahastamine võla- ja omakapitali abil. Nähakse ette ka ekspertide rahastamise vahend, tagamaks, et projektid on viidud rahastamiseks piisavale valmidusastmele. Looduskapitali rahastamisvahend töötatakse välja kahes etapis: katseetapp võimaldab katsetada erinevaid rahastamisviiside võimalusi, et jõuda kõige sobivamate lähenemisviisideni teises ehk tegevusetapis. Algses katseetapis teostatakse looduskapitali rahastamisvahendiga eeldatavalt 9–12 toimingut (sealhulgas otsesed toimingud) või 3–4 toimingut aastas.

Euroopa Komisjon rahastab projektide finantseerimist ja ekspertide rahastamise vahendit summadega, mis vastavad EIP summadele projektide finantseerimiseks. Katseetapis ei nähta ette kolmandate isikute poolset rahastamist. Teises, tegevusfaasis, otsitakse looduskapitali rahastamisvahendile katseprojektide tulemuste alusel lisaressursse muudelt avaliku ja erasektori investoritelt.

- Looduskapitali rahastamisvahend pakub esmaste projektiinvesteeringute ja tegevuskulude rahastamiseks peamiselt võlainstrumente (st laene). Laenud makstaks tagasi projektist ja/või saaja üldisest majandustegevusest saadud tuludest. Omakapitali kasutatakse konkreetsetel juhtudel, peamiselt fondidesse investeerimiseks.
- Kaudsed toimingud tehakse vahendajatega, nagu pangad või investeerimisfondid, kes siis rahastavad projektiportfelli.

Kavatsetakse kasutada erinevat liiki krediite, sealhulgas vaherahastamise laenu. Kui lõplik vahendite saaja on ettevõtte, nõutakse talle laenamisel tagatise ettevõtte garantii vormis.

Võla ja omakapitali jaotumisel ei ole kummalegi ette nähtud kindlat osa, vähemalt katseetapis, kuna turu vajadustele vastamiseks ja eksperimenteerimise võimaldamiseks on vaja paindlikkust. Kui aga arvestada praeguseid turutingimusi, on katseetapil vahendi puhul eesmärgiks 70 % otseinvesteeringuid ja 30 % vahendajate kaudu saadud vahendeid, kuigi viimane näitaja võib olla ka suurem, kui vahendajate poolne nõudlus kasvab.

Vahend hõlmab riskijagamismehhanismi EIP-ga, kuna looduskapitali rahastamisvahendiga toetatavad projektid on projektid, millesse EIP tavajuhul ei investeerita kas seetõttu, et need on liiga väikesed, või seetõttu, et nende arvatav suur risk ei sobi kokku panga AAA-reitinguga. Selle leevendamiseks hõlmab vahend riskijagamismehhanismi, mille kohaselt ELi fondid katavad projekti ebaõnnestumise korral esimesed kahjud. Täpne rakendamismehhanism määratakse kindlaks komisjoni ja EIP vahelises delegerimiskokkuleppes, milles määratakse kindlaks ka projektide täpsed välistamis-/valikukriteeriumid, tagamaks, et valikuprotsessi kaasatakse korrektsed prioriteedid ning et valdkondlik ja geograafiline katvus oleks piisav.

Kõigi vahendis osalejate rahalised huvid suunatakse rahastamisvahendi üldeesmärkide saavutamisele, sest kõik osalejad, sealhulgas EIP ja Euroopa Liit, panustavad vahendisse raha. Peale selle:

- töötatakse välja täpsed projektide välistamis-/valikukriteeriumid ning ka investeerimispoliitika, mis järgib looduskapitali juhtimise jaoks määratletud prioriteete. Viimaks,
- EIP-le antakse tulemustasusid konkreetsete näitajate alusel, mis on välja töötatud eesmärgiga tagada, et vahendi juhtimine on kooskõlas määratletud eesmärkidega.

Rahaliste vahendite eraldamine kehtib seni, kuni programmi viimane tehing on täielikult lõpule viidud.

Esmane katsetapp kestab ajavahemikul 2014–2017. Tegevusetapp hõlmaks ajavahemiku 2017–2020. Pärast tegevusetapi lõppemist peaks vahend väiksemal kujul alles jääma, et portfelli hallata ning võtta vastu laenude ja omakapitali tagasimakseid. Kuna laenu tähtaeg on tavajuhul 10 aastat, kestab see etapp eelduste kohaselt 10 + 3 aastat, kolm viimast aastat selleks, et võtta arvesse võimalikke viivitusi tagasimaksmisel või tegeleda nt nende investeerimisfondide lõppetapiga, millesse vahendist on investeeritud.

Rahastamisvahendi juhtimist korraldab EIP. Rahastamisvahendi rakendamise edukust vaatab korrapäraselt läbi juhtkomitee. Juhtkomitee koosneb komisjoni, sealhulgas komisjoni vastava talituse nagu keskkonna peadirektoraadi, kliimameetmete peadirektoraadi ning majanduse ja rahanduse peadirektoraadi ning EIP ühiselt ametisse nimetatud isikutest ja seda toetab EIP poolne sekretariaat.

Luuakse järelevalve- ja aruandlusmehhanism ning teavet jagatakse LIFE komiteega.

Rahastamisvahendite järelevalve on kooskõlas finantsmääruses (artikkel 140) ja delegeritud määruses (artikkel 225) sätestatud nõuetega ning omakorda ka sellega, nagu on tõlgendatud EIP-ga sõlmitud finants- ja haldusraamistiku lepingus ning sellest tulenevas delegerimislepingus.

EIP vastutab rahastamisvahendiga seotud tegevuse rakendamise järelevalve eest ning tulemus- ja finantsaruannete koostamise eest kooskõlas kokkulepitud vormingu, sisu ja perioodilisusega (esialgu kord kvartalis). Järelevalve hõlmab korralisi ja eriaruandeid, kohapealseid külastusi ja auditeid. Finantsasutuste aruandluses EIP-le kasutatakse tulemusnäitajaid.

5.3.1.3. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

EIP töötab koos oma kogu EL hõlmava partnerite võrgustikuga välja potentsiaalselt asjakohaste projektide ettevalmistamise korra, võttes aluseks ka konkreetsed rahastamisaotlused, mille on esitanud rahastamise võimalikud saajad kogu ELis.

Projektid liigitatakse nelja laia kategooriasse:

- maksed ökosüsteemi teenuste eest: projektid, mis hõlmavad makseid looduskapitalist tulenevate hüvede voogudele, tavaliselt vabatahtlik väikesemahuline kahepoolne tehing ökosüsteemi teenuse hästi teadaoleva ostja ja müüja vahel. Need põhinevad põhimõttel, et kasutaja maksab, mille kohaselt makseid tehakse kriitiliste ökosüsteemi teenuste tagamiseks.
- Roheline taristu: roheline taristu on strateegiliselt kavandatud looduslike ja poollooduslike alade võrgustik, mille muid keskkonnaomadusi kujundatakse ja juhitakse eesmärgiga pakkuda laia valikut ökosüsteemi teenuseid. See hõlmab rohealasid (või kui tegemist on veeökosüsteemidega, siis sinialasid) ja muid maismaa- (sealhulgas ranniku-) ja merealade füüsilisi omadusi. Maismaal esineb rohelist taristut maa- ja linnakeskkonnas. Rohelise taristu projektidel on potentsiaali teenida tulu või säästa kulusid seoses selliste hüvede ja teenuste pakkumisega nagu veemajandus, õhukvaliteet, metsandus, rekreatsioon, üleujutuste/erosiooni/tulekahjude kontroll, tolmeldamine, parem vastupanuvõime kliimamuutuste tagajärgedele.

- Bioloogilise mitmekesisuse hüvitamismeetmed: need on säilitusmeetmed, millega kavatakse korvata bioloogilisele mitmekesisusele arendusprojektidega põhjustatud vältimatut jääkkahju. Need tuginevad põhimõttele, et saastaja maksab, mille kohaselt hüvitamistegevust teostatakse nõuetele vastamiseks või mainega seotud riski maandamiseks. Projektid, mille eesmärk on hüvitada Natura 2000 aladele tekitatud kahju vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikele 4, ei ole kõlblikud rahastamiseks looduskapitali rahastamisvahendist.
- Innovaatilised bioloogilist mitmekesisust ja kohanemist toetavad investeeringud: need projektid hõlmavad selliste hüvede ja teenuste pakkumist (peamiselt tegelevad sellega VKEd), mille eesmärk on kaitsta bioloogilist mitmekesisust või suurendada kogukondade ja muude ärivaldkondade vastupanuvõimet.

Eesmärk on selgitada välja ja rahastada projekte, mille geograafiline ja valdkondlik katvus on piisavalt lai, ning samas katsetada erinevaid rahastamismehhanisme, et tagada kogu ELis nende sobivus korduvaks läbiviimiseks tegevusetapi jooksul. Enne vahendi loomist määratakse kindlaks projektide kõlblikuseeskirjad ja vahendi investeerimispoliitika (seades näiteks valdkondadele ja geograafilisele katvusele piirmäärad ning ka miinimumkriteeriumid, millele tuleb vastata, ja/või põhimõtted, mida tuleb järgida, nt leevendamishierarhia)⁽¹⁾ ja need lisatakse Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeeringupanga (EIP) vahelisse lepingusse.

Kõlblikuskriteeriumid on kooskõlas looduse ja bioloogilise mitmekesisuse ning kliimamuutustega kohanemise eesmärkidega, mis on sätestatud LIFE määruses, võttes samas arvesse liikmesriikide poliitilisi prioriteete bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisel ja kliimamuutustega kohanemisel.

Rahastamiskõlblikud looduskapitali juhtimise projektid peaksid olema põhjendatud majandusliku hinnanguga vastavalt klassikalisele kulude ja tulude analüüsile – see tähendab, et projekti praegused puhaskulud kogu selle kehtivusaajal on väiksemad kui eeldatavate tulude praegune puhasväärtus, sealhulgas välismõjud. Lisaks standardkriteeriumidele, mille EIP kõigile toimingutele kehtestab, on ka täiendavad kriteeriumid, millega määratakse kindlaks projektide liik ja hõlmatud valdkonnad.

Rahastamisvahendist lõppabisajaad peavad olema vähemalt juriidilised ja/või füüsilised isikud, kes investeerivad looduskapitali juhtimise projektidesse,

- mille puhul tõendatakse suunatud keskkonnamõju hinnanguga nende soodsat mõju ökosüsteemi seisundile ja vastupanuvõimele ning ökosüsteemi teenuste pakkumisele;
- milles võetakse kasutusele uued looduskapitali juhtimise ärimudelid ülalpool määratletud tüüpide puhul, st roheline taristu, maksed ökosüsteemi teenuste eest, bioloogilise mitmekesisuse tasakaalustamise tegevus või innovaatilised bioloogilist mitmekesisust ja kohanemist toetavad ärid või ettevõtted,
- mis täidavad ühte järgmistest kriteeriumidest:
 - edendavad ökosüsteemide säilitamist, taastamist, haldamist ja parandamist, sealhulgas ökosüsteemipõhiste lahenduste abil, mida kohaldatakse maa, mullastiku, põllumajanduse, vesiviljeluse, vee ja jäätmete valdkondades;
 - edendavad ökosüsteemipõhiseid lahendusi, mis võimaldavad ettevõtetel ja kogukondadel tegeleda tuvastatud riskidega, mis seonduvad kliimamuutuste praeguste ja prognoositavate mõjudega, sealhulgas linna, maa ja ranniku roheline taristu projektide abil.

Et projektid oleksid rahastamiskõlblikud, peavad need asuma vähemalt ühes ELi liikmesriigis.

Kui projekte rahastatakse kaudselt fondidest, mida haldavad vahendavad finantsasutused, lähtutakse nende asutuste valikul nõudlusest ning usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetest ning muu hulgas järgmiste nõuete täitmisest:

- i) tegemist peab olema erasektori või turupõhise finantsasutusega;
- ii) asutusel peab olema tegevussuutlikkus rahastamisvahendi jaotamiseks ja ta peab seda tõendama;
- iii) asutus peab tõendama suutlikkust jõuda ELi või liikmesriigi bioloogilise mitmekesisuse või kliimamuutustega kohanemise poliitikaga ettenähtud vahendite saajateni;

⁽¹⁾ Leevendamishierarhia hõlmab järgmist: 1) keskkonnale üldiselt ja eelkõige bioloogilisele mitmekesisusele avalduva halva mõju vältimine või ennetamine, 2) kui mõju ei saa vältida, siis arenduse kohapealse mõju minimeerimine ja rehabiliteerimine, ja 3) hüvitamis-/korvamismeetmed, mida võetakse viimase abinõuna halva jääkmõju korral (kohapeal või ümbruskonnas).

- iv) asutus peab täitma rahastamisvahendi jaotamisega seotud kohustusi ja nõudeid;
- v) asutus peab vastama asjakohastele standarditele ja kohaldatavatele rahapesu ennetamist, terrorismivastast võitlust ja maksupettusi käsitlevatele õigusaktidele;
- vi) asutus peab esitama teavet, mida nõuab Euroopa Kontrollikoda, et võimaldada viimasel täita oma ülesandeid, ja
- vii) asutus peab olema vastuvõetav EIP-le laenuvõtjana vastavalt viimase laenupoliitikale.

5.3.2. Energiatõhususe vahendite erasektori poolne rahastamine

5.3.2.1. Panus programmi LIFE eesmärkidesse

Energiatõhususe vahendi erasektori poolne rahastamine (*Private Finance for Energy Efficiency instruments*, PF4EE) aitab kaasa LIFE määruse üldeesmärkide saavutamisele, nagu on sätestatud artiklis 3 ja täpsemalt käsitletud kliimamuutuste leeven- damise prioriteetse valdkonna all. Energiatõhususe vahendi erasektoripoolne rahastamine eelkõige:

- tegeleb kliimapolitika põhiteemaga, aidates kaasa Euroopa 2020. aasta eesmärkide saavutamisele, et kindlustada energia säästmine ja seonduv heitkoguste vähendamine;
- pakub uuele poliitikavahendile, millel on suur potentsiaal tuua ELi lisandväärtust, vajalikku katsetamise ja tõendamise taset;
- täiendab ja toetab liikmesriikide riiklike energiatõhususe tegevuskavade kohaselt võetud kohustusi;
- pakub võimalust parandada programmi LIFE kulutõhusust tänu võimendusele ja täiendavusele;
- suurendab jätkusuutliku ärilise rahastamistegevuse puhul pikemaajalist suutlikkust, tagades seega järjepideva ja pika- ajalise toetuse säästvale arengule;
- toetab solidaarsust ja koormuse jaotamist ning
- pakub võimalust süvalaiendada algatust liikmesriikide programmidesse (riiklike energiatõhususe tegevuskavade ja võimalik, et ka muude programmide ja algatuste kaudu).

5.3.2.2. Rahastamisvahendi ülesehitus

PF4EE rakendamine tehakse ülesandeks Euroopa Investeerimispankale kaudse juhtimise kaudu.

PF4EE-l on kaks kesket eemärki:

- muuta laenamine energiatõhususega seotud tegevusele Euroopa finantsasutuste jaoks jätkusuutlikumaks tegevuseks, pakkudes stiimuleid erakommertspankadele ja muudele finantsasutustele (mõlemad kokku „finantsvahendajad”), et käsitleda energiatõhususe valdkonda eraldi turusegmendina, ja
- suurendada laenudega rahastamise kättesaadavust projektidele, millega toetatakse liikmesriikide riiklikes energiatõhu- suse tegevuskavades sätestatud energiatõhususe prioriteete.

PF4EE-vahend pakub i) erasektori finantsasutustele riskis osalemise mehhanismi (riskijagamisvahend) ja ii) eksperdituge finantsvahendajatele (ekspertide rahastamise vahend), mis kombineeritakse iii) EIP pikaajalise rahastamisega (EIP laen energiatõhususele).

- PF4EE pakuks riskijagamise rahastamisvahendit toimimismehhanismidega, mis on võrreldavad piirmääraga garantiiga riskide jagamiseks komisjoni (kui rahastaja) ja finantsvahendajate (kui laenuandjate) vahel.
- Riskijagamise rahastamisvahend on välja töötatud, et vähendada finantsvahendajatele tekkivat krediidiriski energiatõ- hususe valdkonnale laenamisel ning et julgustada nende osalemist. Mõju oleneb turutingimustest ja projektide konk- reetsetest omadustest. Eeldatavalt suurendab riskijagamise rahastamisvahend laenuandmistevõimet, juurdepääsu rahas- tamisele ja/või parandab lõplike vahendite saajate rahastamistingimusi, võimaldades sealhulgas madalamaid hindu, pikemaajalisi tagasimaksetähtaegu, väiksemaid tagatisi või muud.

- Et võimendada programmi LIFE panust, pakutakse finantsvahendajatele edasilaenamiseks EIP laene soodusmääradega. Eelismäärad kantakse üle lõplikele vahendite saajatele, et julgustada laenude kasutuselevõttu.
- Samuti eeldatakse, et vahendite saajad annavad oma panuse projekti kuludesse, mille tulemusena suureneb investeerimiskulude arvestuslik finantsvõimendus.
- Finantsvahendajatele pakutakse krediidiriski kaitset, kuna PF4EE-vahendi eesmärk on suurendada finantsvahendajate poolset laenu andmist energiatõhususse investeerimiseks. EIP tavajuhul ei vaja krediidiriski kaitset, kuivõrd ta annab laene tema krediidiriski põhimõtetega kooskõlas olevatele finantsvahendajatele, mis on eelduseks ka praegusel juhul, arvestades PF4EE katseetappi.
- Kui osalevad finantsvahendajad kannavad kahjusid seoses edasilaenatud EIP raha sisaldava laenuportfelliga (energiatõhususe laenude portfelli), kaetakse need kahjud osaliselt riskijagamisvahenditest.
- Programmi LIFE rahastamist kasutatakse riskijagamisvahendite ja ekspertide rahastamise vahendite ning ka nende haldus- ja otseste kulude puhul nõutava rahalise panuse andmiseks, mida EIP kannab vahendi loomisel ja juhtimisel.
- Igale finantsvahendajale eraldatakse suurim rahasumma (suurim saadaolev tagatis), et tasakaalustada energiatõhususe laenude portfelli kahjusid, kusjuures sellele seatakse piirmäär – protsent finantsasutuse loodava portfelli kavandatavast koguväärtusest. Selle summa piirmääraks seatakse konkreetne protsent energiatõhususe laenude koguportfelli kavandatavast väärtusest, olenevalt kavandatud lõpliku vahendite saaja riskiprofilist ja kokkulepitud riskijagamisvõimalusest.
- PF4EE-vahendi kavandatud lõplikud vahendite saajad määratletakse eeldatavalt seoses liikmesriikide riiklike energiatõhususe tegevuskavadega, kusjuures tegemist on peamiselt osalejatega, kelle tegevuse eesmärk on liikmesriigi väljatöötatud riiklike/piirkondlike kavade elluviimine riiklike energiatõhususe tegevuskavade rakendamiseks. Need hõlmaksid VKEsid ja keskmiselt kapitaliseeritud ettevõtteid ning eraisikuid, kuid võivad hõlmata ka väikeseid omavalitsusi või muid avaliku sektori asutusi, kes teevad väikeseid energiatõhususe investeeringuid ja on võimelised kasutama energiasäästu esmase laenu tagasimaksmiseks.
- PF4EE-vahendi puhul nähakse ette 6–10 rahastamislepingut (EIP laenud energiatõhususele ja riskijagamise/ekspertide rahastamise vahend), mis sõlmitakse finantsasutustega esimesel 4 aastal, võimalusega laiendada 14–20 rahastamislepinguni 7 aasta jooksul.

PF4EE tugineb EIP algatusele *Debt for Energy Efficiency Projects (DEEP) Green*. DEEP Greeni eesmärk on suurendada laenudega rahastamise kättesaadavust energiatõhususse investeerimiseks Euroopa Liidus.

Finantsvahendajate valikul lähtutakse nõudlusest ja usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetest ning muu hulgas järgmiste nõuete täitmisest:

- i) tegemist peab olema erasektori finantsasutusega;
- ii) nõutav on tegevussuutlikkus PF4EE-vahendi jagamiseks ja seda on vaja tõendada;
- iii) vajalik on tõendada suutlikkust jõuda riiklikes energiatõhususe tegevuskavades ja/või energiatõhususe toetuskavas ja/või energiatõhusust käsitlevas ELi direktiivis ettenähtud lõplike vahendite saajateni asjaomases liikmesriigis;
- iv) tuleb võtta PF4EE-vahendi jaotamisega seotud kohustusi ja täita sellega seotud nõudeid;
- v) asutus peab vastama asjakohastele standarditele ja kohaldatavatele rahapesu ennetamist, terrorismivastast võitlust ja maksupettusi käsitlevatele õigusaktidele;
- vi) asutus peab esitama teavet, mida nõuab Euroopa Kontrollikoda, et võimaldada viimasel täita oma ülesandeid, ja
- vii) asutus peab olema vastuvõetav EIP-le laenuvõtjana vastavalt viimase laenupoliitikale ja kooskõlas PF4EEga ettenähtud geograafilise jaotusega.

Rahastamisvahendi lai geograafiline jaotus kogu programmi kehtivusaja jooksul tagatakse geograafilise koondumise maksimummäärade kehtestamisega ning EIP-le stiimulite pakkumisega, et julgustada kõigi liikmesriikide finantsvahendajate osalemist.

Finantsvahendajate väljendatud huvist olenevalt võidakse lepinguläbirääkimistes anda eelis neile finantsvahendajatele, kes kavatsevad tegutseda liikmesriigis, milles investeringuvajadused (kaugus eesmärgist) on suurimad. Läbirääkimistel pakutava riskikaitse taseme üle stimuleerib EIP finantsvahendajaid tegutsema suurema riskiga liikmesriikides, mis peegeldub näiteks energiatõhususe laenudega rahastamise märkimisväärses alakasutuses, või mille kohta arvatakse, et laenude kasutuselevõtmise suutlikkus võib olla eriti väike. Ekspertide rahastamise vahendi kasutamine võib samuti olla suunatud finantsvahendajate toetamisele ning riskide vähendamisele suurema riskiga liikmesriikides.

PF4EE-vahend peab toimima senikaua, kuni riskijagamisvahendiga kaetud seonduvad laenud on tagasi maksmata. Riskijagamisvahendi pikim lubatav tagasimaksetähtaeg on 20 aastat. Seega kehtib PF4EE kuni 20 aastat pärast rakendusperioodi lõppu (2042).

Raha eraldamine kehtib seni, kuni programmi viimane tehing on täielikult lõpule viidud.

Rahastamisvahendi juhtimist korraldab EIP. Rahastamisvahendi rakendamise edusamme vaatab korrapäraselt läbi juhtkomitee. Juhtkomitee koosneb komisjoni, sealhulgas komisjoni vastava talituse, näiteks kliimameetmete peadirektoraadi, majanduse ja rahanduse peadirektoraadi ning energeetika peadirektoraadi ja EIP ühiselt ametissenimetatud isikutest ja seda toetab EIP poolne sekretariaat.

Luuakse järelevalve- ja aruandlusmehhanism ning teavet jagatakse LIFE komiteega.

Rahastamisvahendite järelevalve on kooskõlas finantsmääruses (artikkel 140) ja delegeeritud määruses (artikkel 225) sätestatud nõuetega ning omakorda ka tõlgendustega EIP-ga sõlmitud finants- ja haldusraamistiku lepingus ning sellest tulenevas delegeerimislepingus.

EIP vastutab rahastamisvahendi tegevuse rakendamise järelevalve eest ning tulemus- ja finantsaruannete koostamise eest kooskõlas kokkulepitud vormingu, sisu ja perioodilisusega (esialgu kord kvartalis). Järelevalve hõlmab korralisi ja eriaruandeid, kohapealseid külastusi ja auditeid. Finantsasutuste aruandluses EIP-le kasutatakse tulemusnäitajaid.

5.3.2.3. Projektide valikumenetluse tehnilised meetodid

Vahendite saajate hulgas on eraisikud, koduomanike liidud, VKEd, ettevõtted ja/või avaliku sektori asutused/organid, kes teevad energiatõhususe investeringuid kooskõlas iga liikmesriigi riiklike energiatõhususe tegevuskavade

Vahendite saajatele antavate energiatõhususe laenude suurus ulatub 40 000 eurost, mida võib vähendada eluasemesektoris tehtavate väikeinvesteeringutega kohandamiseks, kuni 5 miljoni euroni ja erandjuhtudel kuni 15 miljoni euroni.

Liikmesriikidel on võimalik riiklike energiatõhususe tegevuskavade prioriteetide abil mõjutada projektide ettevalmistamist ning seega kaudselt ka projektide valikut. Vahendite saajad on need juriidilised ja/või füüsilised isikud, kes:

- asuvad investeerima energiatõhususse seoses liikmesriigi toetuskavaga ja/või kooskõlas riikliku energiatõhususe tegevuskava prioriteetidega ja/või energiatõhusust käsitlevate ELi direktiividega;
- võtavad energiatõhususe laenu, mida annab osalev finantsvahendaja;
- on kõlblikud EIP-lt ja finantsvahendajatelt laenu saamiseks ning
- on esitanud süsiniku välismõjude kulusid hõlmava majandusanalüüsi, nii et projekti praegused puhaskulud kogu selle kehtivusajal on väiksemad kui säästetud energia praegune puhaskuluväärtus.

6. VÄLJA KUULUTATAVATE TAOTLUSVOORUDE SUUNAVAD AJAKAVAD (LIFE MÄÄRUSE ARTIKLI 24 LÕIKE 2 PUNKT E)

6.1. Toetuste suunavad ajakavad

Projektitüübid	All-programm	2014	2015	2016	2017
Projektid LIFE määruse artikli 18 punkti a, b, c ja h tähenduses	Keskkond	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	Kliima	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Integreeritud projektid (LIFE määruse artikli 18 punkt d)	Keskkond	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	Kliima		2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Tehnilise abi projektid (LIFE määruse artikli 18 punkt e)	Keskkond	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	Kliima		2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Suutlikkuse suurendamise projektid (LIFE määruse artikli 18 punkt f)	Keskkond ja kliima ühiselt	Alates 2. kvartalist 2014 kuni 3. kvartalini 2015			
Ettevalmistus-projektid (LIFE määruse artikli 18 punkt g)	Keskkond	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	Kliima		2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Tegevustoetused (TT) (LIFE määruse artikkel 21)	Keskkond ja kliima ühiselt	2. kvartalis ühine TT taotlusvoor 2015. majandus-aastaks	2. kvartalis partnerluse raamlepingud ja TT 2016. majandus-aastaks.	2. kvartalis TT 2017. majandus-aastaks	2. kvartalis TT 2018. majandus-aastaks

6.2. Rahastamisvahendite suunavad ajakavad

Rahastamisvahend	Allprogramm	2014	2015	2016	2017
NCFE	Keskkond	3. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	Kliima	3. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
PF4EE	Keskkond				
	Kliima	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal

7. IGA PRIORITEETSE VALDKONNA NING PROJEKTITÜÜBI KVALITATIIVSED JA KVANTITATIIVSED TULEMUSED, NÄITAJAD JA EESMÄRGID (LIFE MÄÄRUSE ARTIKLI 24 LÖIKE 2 PUNKT C)

Kooskõlas tulemusnäitajatega (LIFE määruse artikli 3 lõige 3) ja iga asjaomase prioriteetse valdkonna konkreetsete eesmärkidega esitatakse iga prioriteetse valdkonna ja projektitüübi kohta kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed tulemused, näitajad ja eesmärgid (LIFE määruse artikli 24 lõike 2 punkt c) ⁽¹⁾.

Piirates integreeritud projektide kohaldamisvaldkonda spetsiaalsete ELi õigusaktide kohaste strateegiate, kavade ja tegevuskavade rakendamisega looduse, vee, jäätmete ja õhu valdkonnas ning kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise valdkonnas, saab kitsendada nende projektide eeldatavaid tulemusi ja saavutatavaid eesmärke.

Keskkonna allprogrammi puhul määravad rahastatavate projektide fookuse ära LIFE määruse III lisa kohased valdkondlikud prioriteedid ning ka käesoleva mitmeaastase tööprogrammi punkti 3 projektiteemad, tänu millele avaldatakse keskkonna seisundile märgatavalt suuremat mõju. Programmi LIFE eeldatava mõju hindamise põhjal on mõned tulemused ja eesmärgid kindlaks määratud, võttes arvesse programmi ergutavat funktsiooni ning seega ka – seoses väljatöötamise ja rakendamisega – edukate projektide korduvaks läbiviimiseks sobivuse olulisust (LIFE määruse artikli 3 lõike 3 punkt b).

Edukate projektide arv ja ulatus prioriteetsetes valdkondades oleneb aga peamiselt valiku- ja lepingu sõlmimise kriteeriumidele vastavate rahastamiskõlblike taotluste arvust, ning sotsiaal-majanduslikest teguritest, mida komisjonil ei ole võimalik mõjutada.

Ülaltoodut silmas pidades ning et suurendada LIFE-programmi panuse mõõdetavust ELi seitsmendasse keskkonnalasessse tegevusprogrammi (LIFE määruse artikli 3 lõike 1 punkt d), on võimaluse korral määratletud ka eeldatavad tulemused projekti tasandil ettenähtud tulemustena. Projekti toetusesaajad peavad oma projekti alguses määrama kindlaks lähteolukorra ning seatud eesmärkidega seoses ka lõpptulemuse. Iga projektiga saavutatavate keskkonna-/kliimaeesmärkide puhul tuleks jõuda asjaomastes liidu strateegiates ja õigusaktides seatud sihtideni, heitkoguste piirnormideni või eesmärkideni või neid isegi ületada.

Programmi LIFE ülesanne on mõjuda katalüsaatorina ning projekti sisu sobivus korduvaks läbiviimiseks on seega otsustav, tagamaks programmi tulemuslikkuse keskkonna ja kliima jaoks positiivsete tulemuste saavutamisel. Kuigi kõigi projektitaotluste puhul on sihiks saavutada jälgendatavus vastavas keskkonna- või kliimamuutuste valdkonnas, saab eeldada vaid 80 % katse- ja näidisprojektide sobivust korduvaks läbiviimiseks, kuna on risk, et katsetatavad ja tutvustatavad tehnikad ja meetodikad ei anna oodatud tulemusi. Pealegi, arvestades võimalikke majanduslikke ja haldusprobleeme, ei saa eeldada kõigi projektide edukat lõpuleviimist tehnilistest probleemidest sõltumata.

Tuleb märkida, et väga vähesed uue programmi LIFE projektid (kui ükski neist) viiakse 2017. aastaks lõpule. Seega ei ole suurima tõenäosusega saavutatud ka ettenähtud keskkonna- või kliimameetmete eesmärgid.

Seega kui räägitakse käimasolevate projektide eesmärkidest, on need tegelikult pigem vahe-eesmärgid. Need vahe-eesmärgid seisnevad projektide koostamises viisil, et nende abil jõutaks sihtideni 2020. aastaks. Need vähesed projektid, mis 2017. aastaks lõpule viiakse, peaksid loomulikult jõudma eesmärkideni, mille saavutamiseks need loodi.

Kattuvuste vältimiseks rühmitatakse igas prioriteetsetes valdkonnas võimaluse korral LIFE määruse artiklite 2 ja 18 kohased projektitüübid, mis on ette nähtud seonduvate eesmärkide saavutamiseks. Projektid, mis ei ole seotud prioriteetsete valdkondadega, nagu näiteks suutlikkuse suurendamise projektid, loetletakse eraldi.

Tulemuste ja eesmärkide kirjeldusse lisatakse näitajad ning seega ei mainita neid alltoodud tabelites eraldi.

⁽¹⁾ Vt programmiga seotud näitajaid 2014. aasta eelarveprojektis, COM(2013) 450, lk 181 jj. NB! Programmi näitajad ja eesmärgid koostas komisjon oma 2011. aasta ettepaneku alusel. Seadusandliku menetluse jooksul tehti mitu muudatust: lisati suutlikkuse suurendamise ja tehnilise abi projektid, kogueelarvet vähendati 15 % võrra ning looduse ja bioloogilise mitmekesisuse summat suurendati 55 %ni projektidele eraldatud ressurssidest (st vähendades keskkonnale ja ressursitõhususele ettenähtud summat), kaasrahastamise määra suurendati 60 %ni või rohkem kõigi projektide puhul aastateks 2014–2020, lisati valdkondlikud prioriteedid ning integreeritud projektide protsenti vähendati 30 %ni meetmetoetustele eraldatud ressurssidest. Seega kohandati vastavalt ka tulemusi ja eesmärke.

7.1. Keskkonna allprogramm

Keskkonna allprogrammi puhul võetakse arvesse LIFE määruse artikli 3 lõikes 1 määratletud üldesmärged, artiklites 10, 11 ja 12 iga prioriteetse valdkonna kohta sätestatud erieesmärged ning artikli 3 lõikes 3 sätestatud tulemusnäitajaid.

Keskkond ja ressursitõhusus			
LIFE määruse artikli 18 punkti a ja b kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused (¹)	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
VESI (sealhulgas merekeskkond)	Halvas ökoloogilises seisundis (maismaa-/ülemineku-/ranniku-)veekogudele suunatud käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, milles rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid, edendades liikumist hea ökoloogilise seisundi poole projekti tasandil	80 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud, halvas ökoloogilises seisundis veekogude arv	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud (maismaa-/ülemineku-/ranniku-)veekogud, kus rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid, nende veekogude ökoloogilise seisundi parandamise eesmärgil loodud meetmeid	100 (²)
JÄÄTMED	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, mille eesmärk on saavutada ELi õigusaktides sätestatud jäätme-eesmärged ja rakendada jäätnehierarhia (piisav jäätmekäitlus).	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist piisava jäätmekäitluse suunas	80 %
	Nende täiendavate omavalitsuste või piirkondade arv kogu liidus, mille jäätmekäitlus on ebapiisav ja mis on hõlmatud käimasolevate või lõpuleviidud projektidega	Selliste käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud omavalitsused või piirkonnad, kus kasutatakse piisava jäätmekäitluse saavutamise eesmärgiga loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid	20
RESSURSITÕHUSUS (sealhulgas mullastik ja metsad ning roheline ja ringmajandus)	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, kus rakendatakse ressursitõhususe valdkonda käsitlevaid liidu poliitikaeesmärged ja õigusakte (ei hõlma mullastikku ja metsi)	Käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist roheline ehk ringmajanduse aspektide rakendamise suunas	80 %

Keskkond ja ressursitõhusus			
LIFE määruse artikli 18 punkti a ja b kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused (¹)	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud täiendavate ettevõtete arv kogu Euroopas	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud täiendavad ettevõtted, kus rakendatakse rohelise ehk ringmajanduse elluviimise eesmärgil loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid	10
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, kus rakendatakse liidu poliitikaeesmärke mullastikukaitse valdkonnas.	Käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist mullastiku funktsioonide säilitamise või parandamise suunas	80 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud maad (hektarites) kogu liidus	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud maad, kus kasutatakse mullastiku funktsioonide säilitamise või parandamise eesmärgil loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid	2 000
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, millega edendatakse Euroopa metsastrateegia rakendamist.	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist Euroopa metsastrateegia rakendamise suunas	80 %
		Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, kus rakendatakse Euroopa metsade andmekeskusele (European Forest Data Centre , EFDAC) andmete esitamiseks loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid	80 %
KESKKOND ja TERVIS (sealhulgas kemikaalid ja müra)	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, millega rakendatakse kemikaalidealast liidu poliitikat, sealhulgas projektid, millega edendatakse ainete asendamist ning kokkupuute minimeerimist	Käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid, ning projekti tasandil edendatakse liikumist liidu asjaomase kemikaalieesmärgi poole või ületatakse seda	80 %

Keskkond ja ressursitõhusus			
LIFE määruse artikli 18 punkti a ja b kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused (¹)	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud inimeste arv kogu liidus, mille eesmärk on vähendada kemikaale	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud inimesed, kus rakendatakse kemikaalidega tervisele ja keskkonnale avaldatava halva mõju vähendamise eesmärgil loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid	50 000
	Nende rahastatavate käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, mis on suunatud müra vähendamisele	Käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning projekti tasandil edendatakse liikumist liidu asjaomase müra vähendamise eesmärgi poole või ületatakse seda	80 %
		Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid müra vähendamisele suunatud meetmeid ning edendatakse liikumist müra vähendamise suunas vähemalt 3 dB võrra	80 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud müraprojektidega hõlmatud inimeste arv kogu liidus.	Nendest käimasolevatest või lõpuleviidud projektidest kasu saavad inimesed, kus rakendatakse mürataseme vähemalt 3 dB võrra vähendamiseks loodud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid.	10 000
ÕHU kvaliteet ja heitkogused (sealhulgas linnakeskkond)	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, millega aidatakse kaasa ELi õigusaktide kohaste õhukvaliteedi eesmärkide saavutamisele ning õhukvaliteedi juhtimise rakendamisele.	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning projekti tasandil edendatakse liikumist liidu asjaomase õhukvaliteedi eesmärgi või selle ületamise poole: — õhukvaliteedi aladel, kus saasteainete tase ületab õigusaktidega kehtestatud eesmäärke: projektidega nähakse ette nende eesmärkideni jõudmine/nende ületamine projekti tasandil;	80 %

Keskkond ja ressursitõhusus**LIFE määruse artikli 18 punkti a ja b kohased projektid**

Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused ⁽¹⁾	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
		— kui töötatakse välja ja rakendatakse õhukvaliteedi poliitikat: projektidega nähakse ette uute meetmete, meetodite või tehnikate väljatöötamine, mis võiksid olla eeskujuks liidu poliitika väljatöötamisele.	
	Käimasolevate või lõpuleviidud õhukvaliteedi projektidega hõlmatud inimeste arv	Inimesed, kes on hõlmatud nende käimasolevate või lõpuleviidud õhukvaliteedi projektidega, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist liidu asjaomase õhukvaliteedi eesmärgi või selle ületamise poole.	1 miljon

⁽¹⁾ Alt-üles lähenemisviisi ning programmis LIFE käsitletavate väga erinevate keskkonna- ja kliimamuutuste probleemide tõttu ning nendega tegelemiseks saadaoleva raha piiratud tõttu ei ole valdkondlike prioriteetide ja projektiteemade kasutuselevõtmisele vaatamata kindel, kas teatud valdkondade projekte hakatakse rakendama, ning seetõttu ei saa enamiku prioriteetsete valdkondade ja taotletavate eesmärkide puhul määratleda kvantitatiivseid sihte, välja arvatud looduse prioriteetsed valdkonnad.

⁽²⁾ Eeldatavalt parandatakse 2015.–2017. aastal kogu liidus 6900 veekogu ökoloogilist seisundit, neist 1,4 % (100) tänu LIFE panusele.

Loodus ja bioloogiline mitmekesisus**LIFE määruse artikli 18 punktide a, b ja c kohased projektid**

Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
LOODUS	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, milles käsitletakse ebasoodsama/ebakindla kaitsestaatusega elupaiku või liike	Nende käimasolevate või lõpuleviidud õhukvaliteedi projektide protsent, mis on loodud kaitsestaatuse parandamiseks nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta) ja direktiivi 2009/147/EÜ (loodusliku linnustiku kaitse kohta) tähenduses.	100 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud ebasoodsama/ebakindla kaitsestaatusega elupaikade arv	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud elupaikade või liikide või Natura 2000 alade protsent, mille puhul toimub liikumine seisundi stabiilsuse või paranemise suunas.	10 % hõlmatud elupaikadest

Loodus ja bioloogiline mitmekesisus			
LIFE määruse artikli 18 punktide a, b ja c kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud ebasoodsama/ebakindla kaitsestaatusega liikide arv		10 % hõlmatud liikidest
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud Natura 2000 alade arv/Natura 2000 alade suurus hektarites		10 % hõlmatud Natura 2000 aladest/Natura 2000 hektaritest
BIOLOOGILINE MITMEKESISUS	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, mille eesmärk on rakendada ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegias aastani 2020 esitatud eesmäärke 2, 3, 4 ja 5	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, kus rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid hõlmatud ökosüsteemide parandamiseks või taastamiseks.	80 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud ökosüsteemi liikide arv ja ökosüsteemide pindala hektarites	Ökosüsteemi liikide ja pindala protsent, mis on hõlmatud nende käimasolevate või lõpuleviidud projektidega, millega rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist parandamise või taastamise suunas.	10 % hõlmatud ökosüsteemi liikidest 10 % hõlmatud ökosüsteemi liikidest
Integreeritud projektid – LIFE määruse artikli 18 punkti d kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
VESI (sealhulgas merekeskkond)	Käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud veeprojektidega hõlmatud kõigi valglapiirkondade arv kogu liidus	Integreeritud veeprojektidega hõlmatud valglapiirkondade protsent	3 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada veemajandamiskavu	Nende integreeritud projektide protsent, mis on loodud vastavuses oleva ja tõhusa veemajandamiskava rakendamiseks kooskõlas vee raamdirektiiviga	100 %

Integreeritud projektid – LIFE määruse artikli 18 punkti d kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada veemajandamiskavu	Nende integreeritud projektide protsent, kus integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud rahastamine on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus	100 %
JÄÄTMED	Käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud jäätmeprojektidega hõlmatud piirkondade arv kogu liidus	Integreeritud jäätmeprojektidega hõlmatud piirkondade protsent	2 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada jäätmekavu ja/või jäätmetekke vältimise kavu	Nende integreeritud projektide arv, mis on loodud vastavuses olevate ja tõhusate jäätmekavade ja/või jäätmetekke vältimise kavade võimaldamiseks kooskõlas jäätmete raamdirektiivi 2008/98/EÜ artiklitega 28 ja 29.	100 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada jäätmekavu ja/või jäätmetekke vältimise kavu	Nende integreeritud projektide protsent, kus integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud rahastamine on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus	100 %
ÕHU kvaliteet ja heitkogused (sealhulgas linnakeskkond)	Käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud õhuprojektidega hõlmatud piirkondade inimeste arv kogu liidus	Protsent kogu liidu nende piirkondade elanikkonnast, mis on hõlmatud õhukvaliteedi integreeritud projektidega	3 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada õhukvaliteedi kavu ja programme	Protsent integreeritud projektidest, mis on loodud vastavuses olevate ja tõhusate õhukvaliteedi kavade ja programmide rakendamiseks kooskõlas direktiivi (välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta) 2008/50/EÜ artikliga 23	100 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada õhukvaliteedi kavu ja programme	Nende integreeritud projektide protsent, kus integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud rahastamine on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus	100 %
LOODUS	Käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektidega hõlmatud Natura 2000 alade arv	Integreeritud looduseprogrammidega hõlmatud Natura 2000 alade protsent	4 %

Integreeritud projektid – LIFE määruse artikli 18 punkti d kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada tähtsusjärjestatud tegevuskavu	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide protsent, mille eesmärk on Natura 2000 alade asjakohase juhtimise tagamiseks rakendada tähtsusjärjestatud tegevuskavu	100 %
	Nende käimasolevate või lõpuleviidud integreeritud projektide arv, mille eesmärk on rakendada tähtsusjärjestatud tegevuskavu	Nende integreeritud projektide protsent, kus integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud rahastamine on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus	100 %
Teave ja juhtimine			
LIFE määruse artikli 18 punkti h kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
TEAVE JA TEADLIKKUS	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide arv, mille eesmärk on tõsta kodanike, ettevõtete, kohalike asutuste, registreeritud valitsusväliste organisatsioonide (VVOde) ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide (sidusrühmad ja kodanikud) teadlikkust	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, kus rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid, liikudes enam kui kahe muu sellise valdkonna katmise suunas, mis jäävad väljapoole projekti valdkonda, ja hõlmatud on enam kui üks keel	80 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud sidusrühmade ja kodanike arv, kes ei ole teadlikud keskkonnameesmärkidest, millega seoses tuleb teadlikkust tõsta	Nende sidusrühmade ja kodanike arvu suurenemise protsent, kes on hõlmatud korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid rakendavate teadlikkuse tõstmise projektidega ja kes on saanud teadlikuks nende projektidega taotletavatest keskkonnapoliitika eesmärkidest, mõõdetuna eel- ja järeluurinutega (mida korraldavad programmi LIFE projektiga seotud või muud üksused)	25 %
	Käimasolevate või lõpuleviidud projektidega hõlmatud sidusrühmade ja kodanike arv	Sidusrühmade ja kodanike aktiivne osalemine korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid rakendavate programmide pakutavas teadlikkuse tõstmise tegevuses (nt osalemine uuringutes, vabatahtlik tegevus, osalemine giidiga ekskursioonidel, teabe allalaadimine, küsimuste esitamine)	> 500 000

Teave ja juhtimine			
LIFE määruse artikli 18 punkti h kohased projektid			
Valdkondlikud prioriteedid	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
JÕUSTAMINE	Nende projektide arv, mille eesmärk on parandada vastavust ELi keskkonnavalastele õigusaktidele ja nende jõustamist	Nende käimasolevate või lõpuleviidud projektide protsent, kus rakendatakse korduvalt läbiviidavaid või ülekantavaid meetmeid ning edendatakse liikumist vastavuse või jõustamise parandamise suunas	10 %
VVO	Nende VVOde poolsete sekkumiste arv, mis saavad tegevustoetust seoses konsultatsioonidega ELi keskkonnapoliitika üle	ELi poliitikat toetavate sekkumiste arvu suurenemise protsent	12 %
Muud projektid			
LIFE määruse artikli 18 punkti e ja f kohased projektid			
	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
Tehnilise abi projektid	Käimasolevate või lõpuleviidud tehnilise abi projektide arv	Käimasolevad või lõpuleviidud integreeritud projekte ettevalmistavad tehnilise abi projektid	10 integreeritud looduseprojektide ettevalmistamiseks, 5 integreeritud jäätme-, vee- või õhuprojektide ettevalmistamiseks
	Käimasolevate või lõpuleviidud tehniliste projektide arv	Nende käimasolevate või lõpuleviidud tehnilise abi projektide protsent, mis viivad ELi programmi LIFE integreeritud projektide parema kvaliteedini	90 %
Suutlikkuse suurendamise projektid	Suutlikkuse suurendamisele pühendatud projektide arv	Nende käimasolevate või lõpuleviidud suutlikkuse suurendamise projektide protsent, millega edendatakse liikumist projektide arvukama rakendamise suunas asjaomastes liikmesriikides	90 %
	Nendest liikmesriikidest pärinevate edukate meetmetoetuse taotluste arv, kus on käimas suutlikkuse suurendamise projektid	Nendest liikmesriikidest pärinevate edukate toetusetaotluste arvu suhteline suurenemine, kus on käimas suutlikkuse suurendamise projektid, võrreldes projektide rakendamisega aastatel 2010– 2012 (protsentides)	5 %

7.2. Kliimameetmete allprogramm

Leevendamine			
	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
Integreeritud projektid	Projektide arv Rakendatavate kliimamuutuste leevendamise strateegiate või tegevuskavadega hõlmatud piirkondade ning kodanike arv Nende täiendavate projektide arv ja maht, mida rahastatakse muudest liidu fondidest või muudest fondidest.	Nende liikmesriikide/piirkondade arvu suurenemine, mis kohaldavad integreeritud lähenemisviise integreeritud projekti toetusel või kordavad integreeritud projekti tulemusi. Liidu muudest fondidest rahastatud täiendavate meetmete arvu suurenemine integreeritud projektides. Kasvuhoonegaaside hulk tonnides, mida on vähendatud uute tehnoloogiate, süsteemide, instrumentide ja/või muude hea tava lähenemisviisidega, mis on välja töötatud ja kasutusele võetud LIFE näidete eeskujul.	7 liikmesriiki, mis kohaldavad integreeritud lähenemisviise integreeritud projekti toetusel või kordavad integreeritud projekti tulemusi. Integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud täiendav rahastamine on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus.
Tehnilise abi projektid	Projektide arv LIFE integreeritud projektini viivate tehnilise abi projektide protsent	Tehnilise abiga seotud integreeritud projektide arvu suurenemine ja paranenud kvaliteet	100 % projektidest on viinud LIFE integreeritud projektini
Suutlikkuse suurendamise projektid	Projektide arv	Rahastamiskõlblikest liikmesriikidest suutlikkuse suurendamiseks esitatud edukate toetustaoituste osakaalu suhteline suurenemine	7 liikmesriigil on vähemalt üks leevendamisprojekt, mida rahastatakse LIFE kliima allprogrammist
Muud projektid	Projektide arv Nende rahastatavate projektide arv, millega edendatakse innovaatilisi tehnoloogialahendusi, süsteeme ning vahendeid ja/või muid hea tava lahendusi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks	Nende innovaatiliste tehnoloogialahenduste, süsteemide ning vahendite ja/või muude hea tava lahenduste arvu suurenemine, millega kavatakse vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Nende ajakohastatud või uute lähenemisviiside protsendi suurenemine, mis on töötatud välja programmi LIFE kaudu ning mida avalik ja erasektor on süstemaatiliselt kasutanud või täiustanud. Kasvuhoonegaaside hulk tonnides, mida on vähendatud uute tehnoloogialahenduste, süsteemide, instrumentide ja/või muude hea tava lähenemisviisidega, mis on välja töötatud ja kasutusele võetud programmi LIFE näidete eeskujul.	80 %ga kõigist alustatud projektidest luuakse kestvad innovaatilised tehnoloogialahendused, süsteemid ning vahendid ja/või hea tava lahendused kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks.

Kohanemine			
	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
Integreeritud projektid	Projektide arv Kohanemisstrateegiate või tegevuskavadega või muude programmi LIFE kaudu rakendatud suure territoriaalse ulatusega kohanemiskavadega hõlmatud piirkonnad ning kodanike arv. Piirkondadevaheliste või piiriüleste kohanemisprojektide arv. Nende täiendavate projektide arv ja maht, mida rahastatakse muudest liidu fondidest või muudest fondidest.	Positiivne mõju vastupanuvõimele kliimamuutuste suhtes piirkonnas ja majandussektorites tänu meetmetele, mida rahastatakse programmist LIFE või muudest täiendavatest projektidest. Nende liikmesriikide/piirkondade arvu suurenemine, mis kohaldavad integreeritud lähenemisviise integreeritud projekti toetusel või kordavad integreeritud projekti tulemusi. Liidu muudest fondidest rahastatud täiendavate meetmete arvu suurenemine. Programmi LIFE projektide positiivne mõju vastupanuvõimele kliimamuutuste suhtes ELi kohanemisstrateegias väljaselgitatud eriti haavatavates piirkondades	7 liikmesriiki, mis kohaldavad integreeritud lähenemisviise integreeritud projekti toetusel või kordavad integreeritud projekti tulemusi. Integreeritud projektide kaudu mobiliseeritud täiendav rahastus on suurem kui nende integreeritud projektide eelarvete koguväärtus.
Tehnilise abi projektid	Projektide arv. LIFE integreeritud projektini viivate tehnilise abi projektide protsent	Tehnilise abiga seotud integreeritud projektide arvu suurenemine ja kvaliteedi paranemine	100 % projektidest on viinud LIFE integreeritud projektini
Suutlikkuse suurendamise projektid	Projektide arv	Rahastamiskõlblikest liikmesriikidest suutlikkuse suurendamiseks esitatud edukate toetustaoitluste osakaalu suhteline suurenemine	7 liikmesriigil on vähemalt üks kohanemisprojekt, mida rahastatakse LIFE kaudu
Muud projektid	Projektide arv. Nende rahastatavate projektide arv, millega edendatakse innovaatilisi tehnoloogialahendusi, süsteeme ning vahendeid ja/või muid hea tava lahendusi vastupanuvõime parandamiseks kliimamuutuste suhtes. LIFE kaudu välja töötatud haavatavushinnangute, kliimamuutustega kohanemise strateegiate või tegevuskavade arv. Piirkondadevaheliste või piiriüleste kohanemisprojektide arv.	Kliimamuutustele vastupanuvõime suurenemine tänu nendele tutvustatud innovaatilistele tehnoloogialahendustele, süsteemidele ning vahenditele ja/või muudele hea tava lahendustele vastupanuvõime parandamiseks kliimamuutuste suhtes, mis on välja töötatud ja kasutusele võetud programmi LIFE näidete eeskujul. Programmi LIFE projektide positiivne mõju vastupanuvõimele kliimamuutuste suhtes eriti haavatavates piirkondades, mis on ELi kohanemisstrateegias määratud rahastamiseks programmist LIFE.	80 %ga kõigist alustatud projektidest luuakse kestvad innovaatilised tehnoloogialahendused, süsteimid ning vahendid ja/või hea tava lahendused vastupanuvõime suurendamiseks kliimamuutuste suhtes

Juhtimine			
	Kvantitatiivsed tulemused	Kvalitatiivsed tulemused	Eesmärgid/vahe-eesmärgid 2017
Teabe-, teadlikkuse tõstmise ja teabe levitamise projektid	Projektide arv. Hõlmatud kodanike, ettevõtete, kohalike asutuste, registreeritud valitsusväliste organisatsioonide (VVOde) ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide arv. Geograafiline ulatus ja kaetud piirkond.	Suurem teadlikkus inimtekkelistest kliimamuutustest ja lahendustest, mõõdetuna Eurobaromeetri uuringutega. Suurem osalemine sidusrühmade konsultatsioonidel ja poliitika-aruteludes seoses kliimapoliitikaga ja õigusaktidega.	Sidusrühmade ja kodanike 25 % suurem osalemine teadlikkuse tõstmise tegevuses. 10 % rohkem programmi LIFE projektidega hõlmatud kodanikke, kes peavad inimtekkelisi kliimamuutusi väga tõsiseks probleemiks.
Parima tava projektid ja muud projektid	Projektide arv. Nende väljakujunenud tavade arv, milles kasutatakse programmi LIFE eeskujul välja töötatud ja katsetatud näitajaid või vahendeid. Projektide tulemustel põhinevate poliitiliste lähenemisviiside või õigusaktide ettepanekute arv.	Nende parimate tavade arvu suurenemine, mille majapidamised, ettevõtted või asutused on kasutusele võtnud või mis on lisatud riiklikesse/piirkondlikesse programmidesse või tegevuskavadesse. Programmi LIFE sekkumistest tulenev ELi õigusaktide rikkumisjuhtude arvu vähenemine.	25 % projektide tavade või lähenemisviisidest on lisatud riiklikesse/piirkondlikesse programmidesse või tegevuskavadesse. 80 % programmi LIFE kliimaalase juhtimise projektidest on andnud tulemuseks parema kliimaalase juhtimise.

Konkreetsed tulemused, näitajad ja eesmärgid rahastamisvahendite puhul:*Kõigi rahastamisvahendite ühised näitajad*

Rahastamisvahendite tulemused, näitajad ja eesmärgid lepitakse kokku projekti rakendava üksusega. Need peaksid hõlmama vähemalt järgmist:

- finantsvahendajatega sõlmitud lepingute arv (laenud, tagatised jne);
- rahastamisvahenditega kättesaadavaks tehtud rahastamise maht (miljonit eurot);
- rahastamisvahenditega võimendatud erasektori rahastamise maht (miljonit eurot);
- lõplike vahendite saajate arv;
- nende liikmesriikide arv, kus projekte rahastati rahastamisvahenditest;

Looduskapitali rahastamisvahendi konkreetsed näitajad

- rahastatud projektide tulemusena vahendavate finantsasutuste poolt rahastamisvahendi raames kättesaadavaks tehtud rahastamine (miljonit eurot);
- rahastatud projektide tulemusena Natura 2000 aladele kättesaadavaks tehtud rahastamine (miljonit eurot);
- mõju piirkondade ja majandussektorite vastupanuvõimele kliimamuutuste suhtes (kokkupuude kliimamuutustega ja tundlikkus selle mõjudele), eelkõige haavatavates piirkondades, mis on rahastatud projektide tulemuste põhjal määratletud ELi kohanemisstrateegias prioriteetsena programmist LIFE rahastamiseks;
- rahastatud projektide mõju ökosüsteemi seisundile;

tööhõive loomine: rahastatud projektide tulemusena loodud töökohtade arv (täistööaja ekvivalendile vastavate töökohtade arv).

PF4EE konkreetsed näitajad

- PF4EE-laenude tulemusena võimendatud erasektori rahastamine (miljonit eurot);
- PF4EE-laenude tulemusel saadud energiasääst (GWh);
- CO₂ heitkoguste vähenemine PF4EE-laenude tulemusena (CO₂ tonne);
- tööhõive loomine: PF4EE-laenude tulemusena loodud töökohtade arv (täistööaja ekvivalendile vastavate töökohtade arv).

Looduskapitali rahastamisvahendi kohased oodatavad tulemused

Algses katseetapis teostatakse looduskapitali rahastamisvahendiga eeldatavalt 9–12 toimingut (sealhulgas otsesed toimingud) või 3–4 toimingut aastas. Üksikud investeeringud jäävad alla 10–15 miljoni euro.

Vahendi väärtuse hinnanguline võimendus programmi LIFE elluviimisele on 2,2–3,2kordne. Võttes arvesse lõplike vahendite saajate võimalikku panust projekti kuludesse (25 %), võib koguinvesteeringute võimendus programmi LIFE elluviimisele olla 2,8–4,2kordne. Koguinvesteeringud looduskapitali juhtimise projektidesse võivad ainuüksi katseetapis moodustada kuni 420 miljonit eurot.

Sellele järgnevas tegevusetapis võib oodatav võimendus olla kuni 6kordne, eelkõige kui vahendiga ühinevad teised investorid ja kui rohkem investeeringuid tehakse vahendajate ja fondide kaudu.

PF4EE kohased oodatavad tulemused

PF4EE raames võidakse finantsvahendajatega allkirjastada ligikaudu 6–10 rahastamislepingut (EIP laenud energiatõhususe ja riskijagamise/ekspertide rahastamise vahendite) ajavahemikuks 2014–2017. Rahastamisleping võib hõlmata finantsvahendi rakendamist enam kui ühes liikmesriigis ja finantsvahendaja võib allkirjastada enam kui ühe rahastamislepingu.

Eeldatavalt saavad programmi kehtivusajal (2014–2017) (eeldusel et keskmine investeerimiskulu on 300 000 eurot) 1 800 lõplikku vahendite saajat ja projektid kokku laenude rahastamiseks ligikaudu 430 miljonit eurot. Koguinvesteeringud energiatõhususse võivad sellel ajavahemikul olla ligikaudu 540 miljonit eurot.

Laenuportfelli väärtuse hinnanguline võimendus programmi LIFE elluviimisse on 6kordne. Võttes arvesse lõplike vahendite saajate võimalikku panust projekti kuludesse (25 %), võib koguinvesteeringute võimendus programmi LIFE elluviimisse olla kuni 8kordne.
